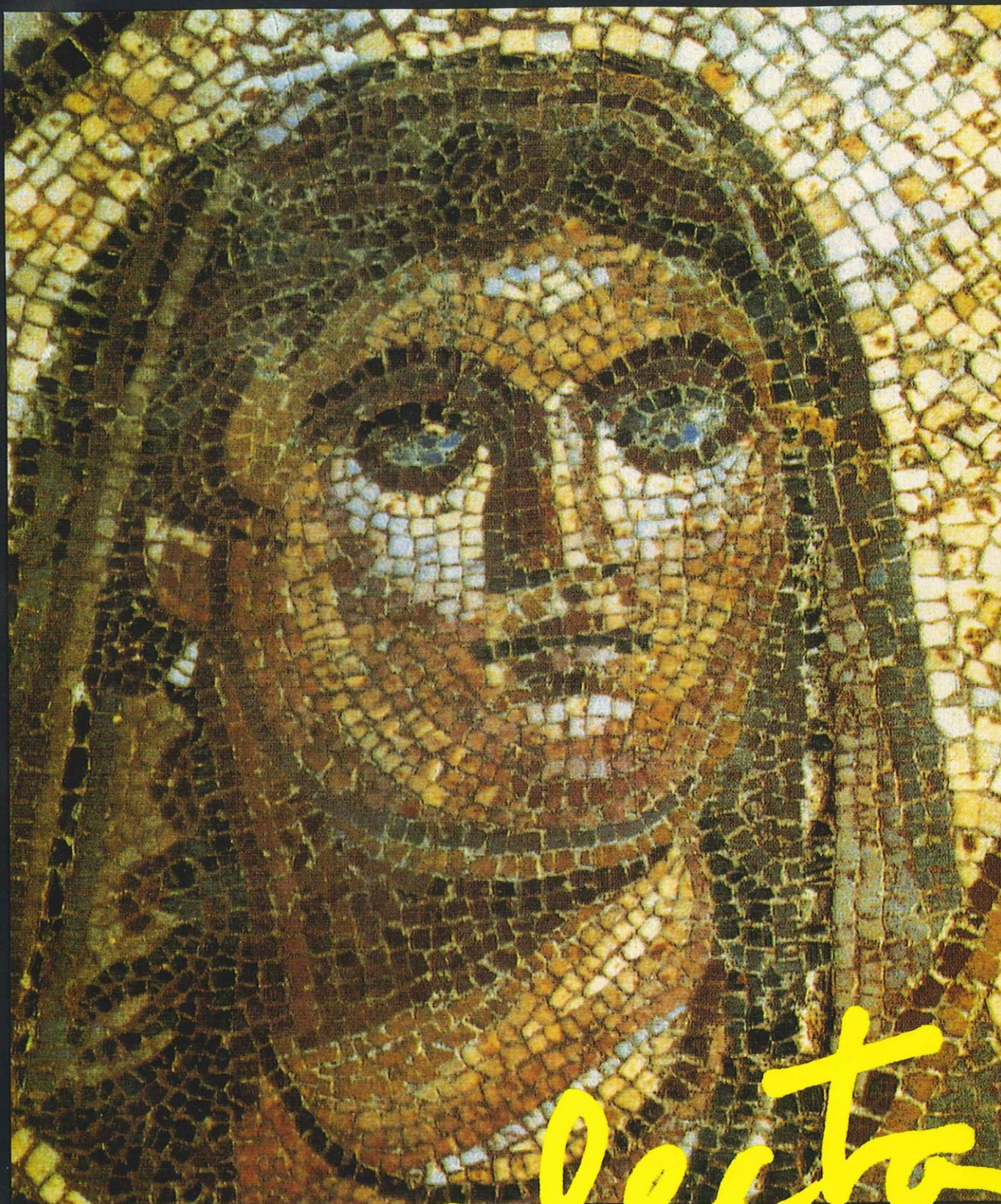

Núm. 2

abril / juny 1995

Amalecto

D'HISTORIA GARRIGUENCA

SUMARI

1 Editorial

INVESTIGACIÓ

3 El molí feudal de Blancafort de La Garriga (I).

Jaume Oliver i Bruy

7 Un garriguenc a les Bases de Manresa

Martí Sunyol i Genís

GENEALOGIA

12 Els Bulbena

Joan Hernandes i Oliveres

MISCEL·LÀNIA

16 Qui som els Garriguencs?

Sílvia Vilarrasa i Andreu

19 L'Última Croada

Imed Laiti Hsaybi

22 BIBLIOGRAFIA GARRIGUENCA (I)

Joan Hernandes i Oliveres

PORTADA:

Mosaic romà representant un rostre de deessa.
Opus tesellatum polícrom. 63 x 61,5 cm. Provenient
d'una vil·la romana garriguenca (Can Terrés ?).
Museu Episcopal de Vic

EDITORIAL

És un fet que el **Centre d'Estudis Històrics Garriguenc** va endavant: conferències, exposicions, visites comentades als llocs més representatius del nostre patrimoni arquitectònic i arqueològic i, fins i tot, la celebració, aquest mes de juny, de les Segones Jornades d'Història Local.

Des del **Centre d'Estudis** creiem que amb aquestes activitats ens acostem a l'objectiu principal de l'entitat: la bona avinença entre la recerca sobre la nostra història, d'una banda i, d'altra banda, la divulgació d'aquestes recerques i del coneixements ja consolidats. La nostra intenció és seguir, naturalment, amb aquesta tasca.

La tasca, però, necessita un mínim de recursos. Si no volem que el **Centre** esdevingui una caverna d'erudits allunyats dels garriguencs, als quals té voluntat de servir, la realització de les activitats programades és inexcusable. I s'ha de finançar.

Aquest segon número d'**ANALECTA**, òrgan d'expressió del **Centre d'Estudis Històrics Garriguenc** oberta a tots els associats i amants de la nostra història, apareix ja amb l'estructura definitiva composta d'una editorial i de successives seccions d'*Investigació*, *Genealogia* i *Miscel·lània*. La cosa la volem i és, doncs, seriosa.

Des del consell de redacció d'**ANALECTA**, us agraïm el suport que esteu donant al **Centre d'Estudis**, tant als que en sou socis com als subscriptors de la revista o als que simplement la compreu. La vostra aportació econòmica és imprescindible per assolir la nostra fita: el coneixement i divulgació de la nostra història. La història ens sembla un bon camí per a la comprensió de la societat humana, un pas previ per a millorar-la.

BALNEARI BLANCAFORT

LA GARRIGA

UNA CLÍNICA TERMAL AL SEU SERVEI

INDICACIONS

Les nostres aigües hipertermals (60° C), bicarbonatado sòdiques, fluorades i riques en sílice, estan especialment indicades en:

TRACTAMENTS DE:

- APARELL LOCOMOTOR: reumatisme, artrosi, rehabilitació.
- APARELL RESPIRATORI: bronquitis crònica, emfisema, asma.
- APARELL CIRCULATORI: insuficiència circulatòria perifèrica.
- ESTATS DE TENSIÓ, ESGOTAMENT I STRESS.
- AFECCIONS IRRITATIVES DE LA PELL.

ALTRES TRACTAMENTS

- PÈRDUA DE PES: dietètica, hidroteràpia, massatge, electroteràpia.
- ESTÈTICA HIDROTERMAL: una nova concepció de l'estètica.
- TRACTAMENTS FACIALS: antienvelliment, reafirmació.
- TRACTAMENTS CORPORALS: anticel·lulític, reductor, reafirmant.
- FORFAIT D'ESTÈTICA HIDROTERMAL.

TÈCNIQUES D'HIDROTERÀPIA

- Piscina termal de tractament.
- Hidromassatge, bany de bombolles.
- Banys generals hipertermals, d'essències,...
- Raigs a pressió.
- Estufes de vapor individuals.
- Massatge sota dutxa horitzontal "tipus Vittel".
- Aplicacions parcials: maniluvis, pediluvis.
- Inhalacions: - nebulitzacions.
- aerosols.

TÈCNIQUES COMPLEMENTÀRIES

- Tècniques manuals: - massatge terapèutic.
- massatge circulatori.
- massatge de relaxació.
- drenatge limfàtic manual.
- clapping.
- Fangs y parafangs.
- Electroteràpia (interferencials, ultrasons, alta freqüència)
- Fototeràpia UVA i infraroigs.
- Acupuntura.

INFORMACIÓ I VISITES

BALNEARI BLANCAFORT

C/ Banys, 59
Tel. 871 46 00

INFORMI'S SOBRE ELS NOSTRES PROGRAMES ESPECIALS DE TRACTAMENT

EL MOLÍ FEUDAL DE BLANCAFORT DE LA GARRIGA (I) ¹.

Jaume Oliver i Bruy

Panoràmica del Molí Blancafort

Can Blancafort del Molí és al N del nucli urbà de la Garriga, a la riba esquerra del Congost i arran del camí ral de Barcelona a Vic. Conserva un molí fariner hidràulic documentat per escrit, inicialment, l'any 1297. Aquesta és una breu història del lloc i la funció que tingué el giny en l'organització feudal de la producció en aquest indret del Vallès.

UNA FAMÍLIA DE FEUDALS

Unes breus notes permeten identificar els Blancafort com a pertanyents a la classe dominant feudal. El probable primer esment de la família és de l'any 1183, quan Bernat de Blancafort signa com a testimoni de la donació de la parròquia de Santa Coloma de Vinyoles al monestir de Santa Maria de l'Estany, realitzada pel castlà del castell de Centelles ². La relació entre aquests Blancafort i els senyors de Centelles continua l'any 1242, quan Bernat de Centelles, feudatari de Guillem Amat, encomana a Pere de Santa Eugènia la guarda del castell de Centelles i de la fortalesa de Blancafort, amb el seu cavaller i el seu feu ³. La relació feudo-vassallàtica entre els Blancafort i els Centelles respondria a l'interès d'aquests pel domini del pas del Congost. Així, durant el segle XIV són documentades les relacions dels Centelles i els senyors del castell de Bertí, situat al bell

mig del pas que comunica les planes interiors del Vallès i Osona (Maurí 1952, p. 33). Sense un estudi més rigorós d'aquesta qüestió, però, qualsevol hipòtesi s'ha de prendre amb precaució, com la de J. Hernandes sobre el primer Can Blancafort, "una d'aquelles torres de defensa o vigilància tan corrents a primeres del milenar, que d'una manera o altra controlaven o patien el pas del Congost. La gènesi del seu mateix nom, Blancafort, ja té connotacions bèl·liques" (1990, p. 39).

Segons la documentació local, Jaume Blancafort representà els garriguencs davant del Tresorer Reial l'any 1357 (Oliver 1994, pp. 18-19 i doc. 3). L'any 1397, els Blancafort van pagar 24 florins d'or per a la redempció de la jurisdicció que tenia Eimeric de Centelles a la Garriga: dels 38 masos contribuents, que van pagar entre 2 i 30 florins, només 6 van pagar més (29-30 florins) que Can Blancafort (Oliver 1994, p. 43 i doc. 8).

DESCRIPCIÓ DEL MOLÍ

L'any 1297 en Bernat Palau establí les aygües per al molí de Blancafort, que abans era de Palau. Aquesta nota inicia la història, documentada localment, dels Blancafort i del giny ⁴.

Un establiment del 1492, atorgat per Jaume Cassart, alias Palau, d. esta parròquia de la Garriga, a favor de Pere Blancafort, pagès i hereu del present mas Blancafort, d'una terra situada prop de lo mas Blancafort i prop lo moli de Blancafort permet veure que, el molí de Blancafort era situat a la vora d'un molí de palau: la terra afrontava a ponent ab honor de dit Palau, mitgençant un camí, i part ab termes posades prop lo moli de dit Palau ⁵.

Una concòrdia de l'any 1625 mostra que els molins de Palau i de Blancafort van ser successius. Així, s'esmenta un trosset de terra que és aprop lo dit moli dirruyt de Palau i prop les cases i molí de dit Blancafort i un altre trosset de terra que antigament se deya lo molí blader dirruyt d. en Palau junt ab la pesseta de

¹ Treball presentat a les Primeres Jornades d'Història Local (la Garriga, octubre de 1993).

² Arxiu Capitular de Vic, "Cartulari de l'Estany", f. 32v-33r.

³ Arxiu de la Cúria Fumada de Vic, "Notaris Anònims, 1224 - 47", f. 66v.

⁴ Arxiu de Can Dachs (ACD), "Genealogia de les cases Blancafort del Molí, Oliveres i Avancó", nota aïllada.

⁵ ACD, "Rúbrica de notes i Calendari de actes de la casa i heretat de Blancafort del Molí" ("Rúbrica"), f.22.

*terra en la qual dit molí estava fundat, que en nostres temps és lo safareix, basses i rech del molí de Blancafort*⁶. Els dos molins devien ser successius, si el de Blancafort ocupava l'emplaçament del de Palau. Segurament, la permanència de l'antic molí de Palau en la memòria s'ha de relacionar amb l'establiment de les aigües de 1297, acte fundador de l'estreta relació que existí fins a l'època moderna entre ambdues cases de Palau i Blancafort. Així mateix, constitueix una prova en sentit contrari el fet que el molí de Palau no s'esmenta mai en la documentació relativa exclusivament a can Blancafort.

El rec que alimenta el molí de Blancafort també s'anomena alguna vegada *la sèquia de Blancafort i de Palau*⁷, en referència a aquella relació entre ambdues cases.

El molí original de Can Palau no devia ser gaire gran, amb unes moles d'escàs diàmetre, com la resta de molins rurals anteriors a la fi del segle XII, segurament molt semblants als antics molins pagesos que deuria desplaçar des de mitjans del segle XI (Martí 1988, p. 167). De fet, en aquesta època, les diferències més grans es trobaven entre els ginys rurals i els situats als afores de les ciutats, relacionats amb l'activitat del mercadals i des del principi més grans (Martí 1988, pp. 177 -178). Els molins rurals, per contra, construïts sobretot amb fusta i amb unes poques peces fonamentals de ferro, eren constantment exposats al perill de les rierades⁸ i, probablement, a les violències del procés de feudalització.

Concretament, quant als molins, la feudalització significa la progressiva desaparició dels primers ginys construïts pels propis pagesos, sovint comunitàriament, i la seva substitució pels molins monopolistes senyorials (Martí 1988; Bonnassie 1988). Un dels darrers molins pagesos que desapareixen de la documentació a mitjan segle XI és el que es trobava, l'any 1042, a l'Avencó (Aiguafreda), posseït per diversos pagesos que l'havien edificat prèviament⁹.

A partir de finals del segle XII i durant el segle XIII es produeix una ampliació generalitzada dels molins hidràulics feudals. De la importància d'aquestes reformes en dona una idea el fet que els nombrosos estudis fets sobre molins no han pogut identificar cap estruc-

tura anterior a aquest període. Cal dir que l'ampliació dels molins coincideix amb una diversificació dels ginys hidràulics dedicats a altres indústries (Martí 1988, p. 168) i, en general, amb la consolidació de les relacions feudals com a forma d'organització social de la producció. La maduresa del sistema feudal es manifesta localment en la multiplicació de la documentació escrita: és a finals del segle XII quan comencen a haver sèries documentals contínues en els arxius de les cases pairals habitades, originalment, per administradors locals dels dominis de senyors feudals absentistes. L'acumulació de la renda feudal i una major complexitat en la seva distribució multipliquen els pergamins generats i conservats. L'establiment de les aigües per al molí de Blancafort s'inclou entre aquests documents inicials dels arxius locals, propis de pagesos relacionats amb l'explotació del domini senyorial i, més concretament, amb el procés d'ampliació dels molins hidràulics feudals.

Tècnicament, els elements del molí de Blancafort mostren les característiques bàsiques dels molins millorats durant el segle XIII. És, clarament, un molí feudal.

Una breu ressenya és suficient per a descriure el funcionament d'un molí fariner hidràulic: riu amunt, una resclosa barra el pas del cabal i fa derivar l'aigua per un rec que la canalitza vers una bassa, que la reté fins al moment de moldre; llavors, es projecta a pressió sobre la roda formada per un conjunt de pales, que transmet el moviment a un arbre, el qual fa girar una mola superior (o volandera) sobre una mola fixa (o sotana); el gra és mòlt entre ambdues moles; l'aigua és retornada al riu per un rec d'eixida que surt de l'emplaçament de la roda, sota l'obrador, dit carcavà o cacau. La feina del moliner, dins de l'obrador, és controlar la provisió de gra a les moles.

Aquests elements permeten aprofitar l'aigua en llocs on l'escassetat i la irregularitat del corrent impossibiliten la seva explotació directa. Els molins perfeccionats durant el segle XII-XIII, com el de Blancafort, van mantenir aquests elements essencials, però també en van introduir altres de nous. És el que permet veure l'estudi més acurat del molí de Blancafort, mitjançant la informació documental escrita i la

⁶ ACD, "Rúbrica", f. 18-19.

⁷ ACD, "Llibre de notes", p.20.

⁸ F. de Zamora ja es referí al "famoso paso del Congosto, tan peligroso en tiempo de avenidas" (1787, p.55).

⁹ ACD, "Pergamins de l'Avencó", sense numerar.

prospecció sobre el terreny.

LA RESCLOSA. Riu Congost amunt, hi ha encara avui la resclosa que és en la dita riera de Congost, sota la casa d'en Joan Mas de dita parròquia, la qual va i discorre per lo rec o sequia fins al dit molí (Maurí 1949, p. 487). Té una longitud d'uns 30 m i és construïda amb pedres del mateix riu, sense que hi hagi rastres d'haver estat feta originalment amb fusta, com sí ho havien estat, per exemple, les rescloses de molins de Taradell (Albert i altres 1984, p. 7-8). A partir de l'any 1681, en tot cas, hi havia la possibilitat de fer les rescloses amb obra, segons una concòrdia d'aquest any: *és pactat y en pacte convingut u concordat entre ditas parts que... en ningun temps fescen nova rebogada en las rocas d'en Mas en dita riera de argamasa més amunt de la que vuy té feta per a conduhir aygua en dit son molí*¹⁰.

EL REC. Comença en el marge esquerre de la resclosa i té una longitud aproximada de 2 km abans d'arribar a la bassa. Abans de la canalització, provocada per l'ampliació de la carretera N-152, el rec prenia també l'aigua de les torrenteres estacionals que travessava. Així, l'any 1681, Antoni Joan Blancafort confessava al Batlle General que *té i poseeix, conforme sos antepassats han posseït de temps antic, la facultat de prendre aigua de la riera del Congost i de la riera vulgo dita de Vallivert, la qual baixa en lo rec Monar*¹¹.

L'amplada del rec, en els trams no canalitzats recentment, és semblant abans i després de la bassa. També devia ser-ho tradicionalment, segons una norma del 1681 sobre el rec (*no .s pot axamplar més del que aquell vuy està principiat, y a cada part de aquell quan se escurava no.s pot tocar ab magalla sinó natejar-lo ab dall o fals*)¹², repetida el 1923¹³.

El loco qui dicitur rech monar del moli es documenta a partir de l'any 1422; i la distinció entre *rego* (tram abans d'arribar a la bassa) i *sub rego* (tram després de la bassa) amb els seus *aquiductibus*, a partir de 1488¹⁴.

LA BASSA. Per bé que el primer esment és de l'any 1625, la bassa deu ser un element molt anterior. La distinció entre "*rego*" i "*sub rego*" es data, almenys, al segle XV. Crec, de tota manera, que ja tenia bassa el primitiu molí de Palau, com ha de ser normal en tots els

molins moguts per fluxos amb grans variacions estacionals que necessiten acumular aigua suficient (Martí 1988, p. 167-168).

EL CUP. Dits també pous, els cups sí que semblen una innovació de la baixa Edat Mitjana, de cap a la segona meitat del segle XII i començaments del segle XIII. R. Martí (1988, p. 168) ha relacionat la introducció dels cups en els molins feudals catalans amb la conquesta dels territoris andalusins de Tartusa i Larida (1148 - 1149), on el cup era un element indispensable per al funcionament dels molins, clarament diferenciat de la bassa.

El cup és una prolongació del fons de la bassa, allà on el nivell de l'aigua assoleix la màxima altura, per a aconseguir una major pressió de l'aigua sobre la roda. Aquesta pot moure així moles més grans i incrementar la capacitat de moltura. Els cups constitueixen la principal innovació del procés d'ampliació dels molins senyorials i el molí de Blancafort en posseeix un¹⁵. Els càlculs de J. Bolós permeten classificar el molí de Blancafort entre els ginys de potència mitjana (Bolós-Nuet 1983, p. 19).

Cal dir que si la introducció d'elements com el cup signifiquen una millora de l'eficiència dels molins, aquesta millora no beneficia tothom de la mateixa manera. Els beneficis per als senyors de la molinaria són evidents: poden moldre més i més ràpid, és a dir, veuen augmentades les rendes proporcionals que pesen sobre la producció. Però, per als pagesos obligats a portar llur gra a moldre al molí feudal, els avantatges no ho són tant, d'evidents: el temps que estalvien esperant la mòlta del seu gra no els beneficia si l'han de destinar, i el destinen, a roturar i estendre els conreus de vinya o cereal, obligats a fer-ho per satisfer la demanda senyorial de renda en aquests productes.

La pràctica de l'arqueologia hidràulica demostra que al-Andalus el cup era un element indispensable per al funcionament dels molins, allunyat i clarament diferenciat de la bassa. Aquest disseny del conjunt hidràulic afavoreix els conreus irrigats situats entre la bassa i el cup-molí (Martí 1988, p. 170; Barceló 1988, pp. 241 - 242). Els feudals, després de la conquesta d'al-Andalus i de la submissió de les poblacions autòctones, van adaptar el cup per a llurs propis molins, però no per

¹⁰ Arxiu de Can Saureta (ACS), caixa VI-2 sense numerar, f. 3v.

¹¹ ACD, "Rúbrica".

¹² ACS, Caixa VI-2, sense numerar, f. 3r.

¹³ Ordenanzas para el régimen de la Acequia Comunal Monar, la Garriga 1923, pp. 8-9.

¹⁴ Arxiu de Can Terrés (ACT), perg. no. 466; ACD, perg. no. 24.

¹⁵ No era l'únic molí de la Garriga que en tenia, com ho demostra una referència de l'any 1518 a Perot Coromina de l'Ametlla, "lo qual se va ofegar en lo cup. d'en Caseles de la Garriga" (Bassolas 1972, p. 84).

afavorir el regadiu sinó per ampliar la capacitat de moltura i, així, augmentar les rendes capturades als pagesos obligats a moldre-hi.

LES RODES. El fons del cup del molí de Blancafort s'estreny, tot inclinant-se, i acaba en dos forats per on s'aboca l'aigua a pressió sobre les dues rodes situades en el carcavà. Les rodes es documenten per primera vegada l'any 1621 ¹⁶. Es tracta de dues rodes horitzontals (o turbines) que tenen múltiples avantatges respecte les rodes verticals: no necessiten mecanismes complicats per a fer girar la mola volandera i així s'estalvia treball en la construcció i el manteniment; s'adapten millor a cursos hídrics escassos o irregulars; i són més sòlides. El molí de Blancafort s'adapta perfectament al medi on es troba.

LES MOLES. Es troben a l'obrador, tapades per dues caixes octogonals (o riscles). Tenen un diàmetre de 1,37 m i es documenten a partir de l'any 1616 ¹⁷. Durant el segle XVII augmenta la precisió dels escrivans en la descripció dels mecanismes dels molins,

anomenats genèricament *usuilia quod ad mulino pertinet* en la documentació medieval ¹⁸.

EL REC MONAR. Després de fer girar les rodes, l'aigua era aviada novament al rec, el qual s'allargava per a permetre l'emplaçament de més molins que utilitzaven l'aigua sobrant del primer. És per això que el rec del molí de Blancafort s'ha anomenat "Rec Monar", del llatí *molinare* (= emplaçament de molins).

En el moment de redactar aquest treball (octubre de 1993), del molí de Blancafort només funciona el trestallador, obertura que controla per escolament el nivell de la bassa quan el molí no treballa i l'aigua arriba pel rec. L'aigua cau directament al carcavà sense fer girar les rodes i surt pel rec. La porqueria acumulada durant anys pel riu Congost ha embussat el cup. Així, mig segle de "progrés" industrial ha aconseguit el que durant segles devien desitjar els pagesos garriguencs sotmesos al monopoli senyorial del molí.

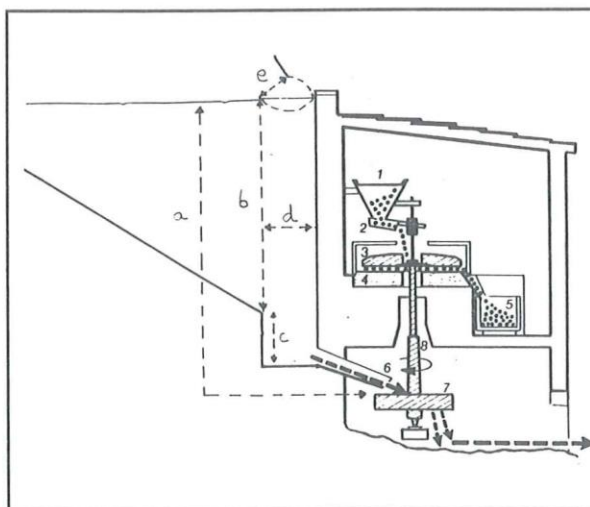

Fig. 4: Esquema d'un molí fariner. El gra, representat per punts grossos, situat a la tremuja (1) cau pel canalot (2) fins a l'ull de la mola, i es fica entremig de la mola volandera (3) i la mola sotana (4). El gra mòlt (farina) surt pel farinal i es recull a la farinera (5).

L'aigua (sagetes negres)

, surt amb força de la bassa per la canal (6) i cau damunt el rodet (7) fent que giri l'arbre (8) i la mola volandera (3).

Mesures relatives al molí de Blancafort. a: salt del molí (4,90 m.); b: profunditat màxima de la bassa (3,30 m.); c: enfonsament del cup (1,40 m.); d: diàmetre del cup (1,30 m.); e: obertura del cup (1,10 m.)

BIBLIOGRAFIA

- ALBERT, X. i altres (1984): *Els molins de Taradell*, Taradell.
 BARCELÓ, M. (1988): "La arqueología extensiva y el estudio de la creación del espacio rural", dins BARCELÓ, M. et alii: *Arqueología medieval. En las afueras del "medievalismo"*, Barcelona, pp. 195-274.
 BASSOLAS, A. (1972): *Sant Genís de l'Ametlla del Vallès*, Barcelona.
 BOLÓS, J. & NUET, J. (1983): *Els molins fariners*, Barcelona.
 HERNANDES, J. (1990): *Guia de la Garriga*, la Garriga.

MARTÍ, R. (1988): "Hacia una arqueología hidráulica. La génesis del molino feudal en Cataluña", dins el mateix llibre que BARCELÓ (1988), pp.165-194.

MAURÍ, J. (1949): *Història de la Garriga*, vol. 1, Barcelona.

MAURÍ, J. (1952): *Història del santuari de la Mare de Déu de Puiggraciós*, Barcelona.

OLIVER, J. (1994): *El senyoriu jurisdiccional de la Garriga (segle XIV)*, Monografies Contrapunt, Sant Cugat.

ZAMORA, F. de (1787): *Diario de los viajes hechos en Cataluña*, editat per R. Boixareu: Barcelona 1974.

¹⁶ ACD, "Rúbrica".

¹⁷ ACS, "Establiment de las aguas", p.25.

¹⁸ ACD, "Pergamins de l'Avencó", sense numerar.

UN GARRIGUENC A LES BASES DE MANRESA

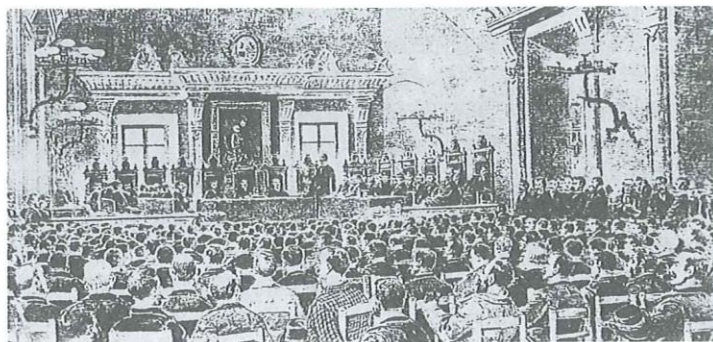
Martí Sunyol i Genis

Quan fa tres anys es va commemorar el centenari de les Bases de Manresa o, dit amb més propietat, el de l'aprovació de les "Bases per a la Constitució Regional Catalana" celebrada a la capital del Bages els dies

25, 26 i 27 de març de 1892, bona part de la premsa catalana se'n va fer ressò, es van pronunciar també conferències sobre el tema i es van celebrar actes de tipus institucional. Es va intentar reunir tot el material possible provinent d'aquelles ciutats o comarques que hi enviaren representants, així com l'aportació de les personalitats que hi intervingueren. Tot això, i els treballs publicats pels erudits en ocasió de l'efemèrida, va fer possible tenir-ne una visió històrica objectiva, lluny de falsos romanticismes però sense menystenir la seva transcendència dins la història del catalanisme polític.

Ens podríem preguntar perquè en una revista d'àmbit local com aquesta s'aborda aquest tema. La resposta és simple: perquè un garriguenc hi va intervenir d'una manera prou destacada. Fou Ramon Pareras i Noguera, i l'objecte d'aquest treball serà el que varen ser les seves aportacions en aquelles sessions.

Ramon Pareras i Noguera va néixer a la Garriga l'any 1848 i era fill de Ramona Noguera i Agustí i de Jaume Pareras i Mas. Era, doncs, l'hereu de Can Noguera, una casa pairal del poble que es troba ja documentada des del segle XIII. El nom de Noguera es perd en ésser pubilla Ramona Noguera i Agustí i celebrar capítols el 6 de juny de 1839 amb Jaume Pareras, hereu de Can Mas, unint-se així els llinatges Mas, Pareras i Noguera. Abans, però, de baixar als detalls de quina fou la seva intervenció a Manresa i la seva activitat en els moments de forjar-se i estructurar-se el catalanisme polític caldria repassar a grans trets les característiques històriques d'aquells moments. Sense situar-nos en l'època i el marc polític de l'Estat espanyol, no podríem entendre ben bé què significava per a Catalunya aquell esdeveniment d'on sorgirien els polítics que havien de forjar la Catalunya moderna.

Assemblea Catalanista de Manresa, on s'aproven les Bases, segons "Il·lustració Catalana", 1892

Quan van néixer Ramon Pareras i Noguera, "Espanya" vivia una d'aquelles etapes tan típiques dels "pronunciamientos" militars del segle XIX: després del govern de Narvaez, l'arribada del règim

més liberal del general Espartero, passant posteriorment per O'Donell i finalment el general Prim, que mor quan arriba a Espanya Amadeu de Savoia que era la solució que el general català propugnava. Dos anys després, el cop d'estat del general Martínez Campos restaura la monarquia borbònica en la figura del rei Alfons XII. Som a l'any 1874. Aquesta síntesi ens situa en el període de joventut del nostre home. Té 26 anys quan comença a regnar Alfons XII.

Potser, però, més que l'alternança de generals i personatges, ens interessa saber o recordar el moment econòmic que vivia el país. Els primers anys de la restauració borbònica foren d'eufòria econòmica, mentre Europa passava moments de crisi. Catalunya fou un dels centres que es beneficià d'aquesta prosperitat gràcies a la política proteccionista preconitzada per la tenacitat catalana. L'any 1884, però, s'inicia una forta crisi que arriba al seu punt màxim l'any 1886. És evident el desequilibri entre una Catalunya en evolució industrial i una resta d'Espanya sumida en la rutina agrària.

El fet coincideix a Catalunya amb importants esdeveniments en el camp polític, el més important dels quals és, cronològicament, la presentació del "Memorial de greuges" al rei Alfons XII l'any 1885, la publicació de "Lo Catalanisme", l'obra de Valentí Almirall que recull el seu pensament polític (catalanista, federalista, liberal i laic) i l'aparició al país de diverses formacions no estrictament polítiques, però sí catalanistes. Tot és fruit d'una reacció lògica contra una política basada en el poder i els interessos del caciquisme i l'oligarquia. Com diu Emili Giralt, l'anarquisme i el catalanisme esdevindrien les dues forces amb què Catalunya s'hauria d'enfrontar amb els governs de la Restauració. El sistema de partits imperant a Madrid

feia estèril el parlamentarisme i Catalunya buscava el seu propi camí.

El catalanisme fou un moviment, complex, amb elements de caire econòmic, cultural i polític, que s'anà estructurant a través dels anys i d'escissions diverses. Fonamentalment defensa el reconeixement de la personalitat de Catalunya.

Valentí Almirall va ser el primer polític que des de les files dels republicans federals va obrir el camí cap a una política catalana amb el primer diari imprès en català com va ser "Diari Català", l'any 1879. Va organitzar el primer Congrés Catalanista l'any 1888 i resumí el seu pensament polític en l'obra "Lo Catalanisme".

El Centre Català fundat per Almirall tenia per finalitat fomentar i defensar els interessos morals i materials de Catalunya i va aplegar persones i ideologies tan disperses que ja es preveïen possibles escissions.

No és pas ara el moment d'aprofundir aquesta temàtica, sí però de dir que determinades mesures del govern de Madrid, com la que propugnava la unificació del Dret Civil, abolint el Dret Civil propi de Catalunya, polititzaren certs sectors socials. La defensa dels interessos de Catalunya -essencialment econòmics i jurídics- es varen concretar en la presentació del Memorial de Greuges a Alfons XII. Entre els membres que acudiren a Madrid hi trobem personatges tan significatius i diversos com Maspons i Labrós, Joan Permanyer, el canonge Collell, Angel Guimerà i el propi Valentí Almirall. Veïem com personatges eclesiàstics i juristes eminents juguen ja un paper important i és aquest sector el que crea el Centre Escolar Catalanista que més tard s'encindeix del Centre Català i té el seu òrgan periodístic propi en "La Renaixença".

Si Almirall fou l'home del Centre Català, el del Centre Escolar Catalanista, que esdevindria aviat la lliga de Catalunya, va ser l'arquitecte Lluís Domènech i Montaner.

La lliga de Catalunya sostenia un catalanisme romàntic, historicista i socialment conservador. Hi ha un tall ideològic profund. Era un moviment en certa manera difús, però que s'anà arrelant lentament per les comarques catalanes. Podríem emparentar-lo, en certa manera, amb els promotors i continuadors dels Jocs Florals i són els qui acorden -en contra de l'opinió del Centre Català- que la reina de la Festa del Jocs sigui la Reina Regent Maria Cristina, i el seu mantenidor Menendez Pelayo que va fer el seu discurs en català.

Si m'he allargat en aquest preàmbul ha estat perquè és quan ens trobem per primera vegada amb el nom de Ramon Pareras i Noguera, que és un dels signants del

"Manifest" adreçat a la Reina Regent. Josep Maurí, en la seva "Història de la Garriga" esmenta l'acte de l'Ajuntament del 24 de maig de 1888 acordant enviar una comissió "para que asista a la recepció de ayuntamiento de la provincia por su Majestad la Reina Regente" que havia vingut a Barcelona pel Jocs Florals. Es lògic suposar que si Ramon Pareras havia signat el Manifest fos un dels comissionats. La campanya a favor del Dret Civil Català polititzà els moviments catalanistes i, ben aviat, des de les files de la Lliga de Catalunya nasqué la Unió Catalanista on s'apleguen corporacions o associacions catalanistes del Principat per a treballar, dintre del que les lleis permetin, en la propaganda de les idees regionalistes i en la realització del programa del catalanisme.

Ramon Pareras i Noguera s'integra en aquest moviment, i quan són els homes dirigents de la Unió Catalanista els qui preparen la reunió de Manresa, Ramon Pareras n'és nomenat el representant de la comarca de l'Alt Congost.

Què varen ser les Bases de Manresa? De fet era una Assemblea adreçada a totes les entitats catalanistes per a discutir i aprovar unes Bases d'organització política de Catalunya.

La Junta Permanent de la Unió Catalanista estava presidida per Lluís Domènech i Montaner, arquitecte. El secretari n'era un jove advocat: Enric Prat de la Riba, i l'ampliaven altres personalitats com el jurista Joan J. Permanyer, el dramaturg i poeta Angel Guimerà, i d'altres. Aquesta va ser la Junta que va elaborar i defensar diverses ponències, les quals foren posades a discussió i votació pels assembleistes.

Del conjunt de les Bases en podríem destacar dos aspectes: l'un arcaïtzant (de ressò medievalista, historicista) que fa referència a l'organització i govern de Catalunya, molt tradicionalista i que té un interès, més que res, històric. L'altre aspecte és el que reclama del poder central unes competències per Catalunya, algunes de les quals ni tan sols es contemplen en l'Estatut actual.

Aquesta diferenciació és important a l'hora de valorar l'interès de les Bases de Manresa. No cal exagerar les coses. La Unió Catalanista no va ser un moviment que tingués un abast molt ample, ni el ressò de les Bases tampoc, però sí que van ser importants i significatives. La reacció del govern de Madrid va ser d'alarma i foren atacades amb duresa com a separatistes, quan en realitat no atacaven la unitat de l'estat. També va ser significatiu -molts anys després- el que va escriure la premsa franquista quan les tropes ocuparen Manresa: "Cuantos recuerdos trae a la memoria este

nombre! Las famosas Bases de Manresa no han sido ajenas al deplorable proceso político que ahora estamos liquidando a punta de bayoneta... La unidad de España se rehace a sangre y fuego".

Però tornem al nostre home. Ramon Pareras fa dues intervencions a Manresa el 26 de març de 1882. En la primera, demana que s'afegeixi a la Base 7a la proposta de creació de Sindicats pagesos, municipals i comarcals per tal de combatre el caciquisme i la injustícia de les contribucions que es carreguen sobre la pagesia. Posa com a exemple com l'Associació de Propietaris rurals del Vallès, al costat de les de Vic i Manresa, va evitar el Decret sobre amillaraments proposat pel Govern Central i que escanyava la pagesia. Critica durament el caciquisme i els vicis acumulats en 60 anys de parlamentarisme. La seva intervenció demostra, per una banda, la catalanitat del personatge i per una altra unes inquietuds que van més enllà de la simple defensa dels interessos de classe - la dels hisendats del país - a la qual pertany.

Ramon Pareras no és un home que es tanqui en les fronteres d'una propietat com era - i important- Can Noguera, sinó que s'obre a les inquietuds col·lectives i lluita per elles. Escoltem les seves paraules:

"Obligada la pagesalla, per son modo de ser, a viure aïslada pel pla o per la serra, no li és possible de cap manera reunir-se amb freqüència per defensar sos interessos contra les pretensions dels governants, com fàcilment poden fer-ho els industrials, que commutent viuen o tenen relacions actives i constants en grans centres de població. De res los hi serviran els drets individuals als pobles pagesos, si no tenen un medi pràctic de fer-se'ls respectar, i jo no en conec altre de millor que dar-li la organització dels Sindicats Agrícoles. Los governs centralitzadors han abusat de sa paciència especialment amb la exacció estremada dels impostos sense recordar-se mai de ses necessitats, i; si se n'han recordat alguna vegada ha sigut tan sols per explotar-los més encara, veient-los impotents per a resistir ses imposicions".

Diu que "Deurien crear-se, doncs, Sindicats Municipals de caracter oficial ahont hi estiguessin representades les tres classes de contribuents, amb personalitat pròpia i fondos propis per a representar als individus, tan junts com separats, emparant-los en totes ses lligítimes aspiracions quan correguessin perill de ser molestats per los poders públics, en especial en lo referent a la tributació. Dits Sindicats deurien tenir a son càrrec la estadística territorial a fi de donar als Ajuntament los datos que es necessitessin per a fer amb equitat los repartiments; vigilar si aquestos es fan

amb arreglo a les lleis i denunciar les extralimitacions a la Administració de la Comarca o a n'als Tribunals de Justicia, segons los cassos. Crec també necessaria la creació de Sindicats de Comarca que entenguessin en los recursos que els particulars haguessin d'entaular contra les resolucions dels Sindicats Municipals; porque desgraciadamente el caciquisme dels pobles no es desterra en un dia ni amb tanta facilitat, i, molt m'equivoco o serà el vici últim que es podrà esborrar de tots los llegats a nostre generació pel funest parlamentarisme. Senyors: procurem ser pràctics. No hem de fer-nos il·lusions. Los homes no som àngels. Per dissort nostra no tenim prou arreglat l'esperit de justicia en nostre cor com li tenien nostres passats. Xeixanta anys de parlamentarisme no han passat en va: hem hereditat, de bon o mal grat, sa escròfula i sos vicis. Lo que hem de fer amb constància i energia en combatre'ls i treballar per a desterrar-los. Mentres no estiguem segurs d'haver reconquistat les virtuts necessaries per sostenir verdaderas costums catalanes, hem de posar murs de contenció a tot lo que pogués ser causa a completar la perduda de nostres veneradas institucions. Per aixó es que vos propono los Sindicats de Comarca. Per a que, veient les passions dels pobles desde un lloc mes elevat, evitin les injustícies que els Sindicats Municipals poguessin cometre."

En nom de la ponència li contesta el Sr. Domènech i Montaner reconeixent molt sensata la petició que, referida a organismes especials, convé reservar per altres deliberacions.

Ramon Pareras i Noguera

La segona intervenció de Ramon Pareras crida força l'atenció per la seva temàtica. Es refereix a la Base n.13 que és sobre la conservació de l'Ordre Públic i la seguretat interior de Catalunya, la qual estaria confiada al Sometent. Pel servei actiu permanent es crearà un cos semblant als Mossos d'Esquadra o de la

Guàrdia Civil. Aquestes forces dependran absolutament del poder regional. Ramon Pareras hi està totalment d'acord, però presenta una esmena a la ponència que ha defensat Antoni Suñol.

"Jo no puc estar conforme -comença dient Ramon Pareras- en alguns punts respecte de l'exèrcit, amb la manera de veure del senyor Suñol que ha defensat la Base 13, pendent encara de discussió. Perquè si Catalunya algun dia recobra sos drets es necessari que també tingui un medi de fer-se'ls recpecar i aquest medi ha de ser precisament son exèrcit. N'hi ha prou amb lo semetent i un cos de Mossos d'Esquadra o altre per l'estil que podria batejar-se amb lo nom de Guarda Foral de Catalunya per fer-nos respectar nostres drets indiscutibles? Jo, senyors, crec que no. Si donem nostre soldats al Poder Central, ell tindrà el bastó per a pegar-nos i nosaltres quedarem casi desarmats. Encara no tenim l'esquena prou pelada de l'exèrcit centralista per a que amb tanta mansuetud donem tota la força al Poder Central que algun dia la podria emplear contra nosaltres mateixos? De què ens haurà servit l'experiència de tants anys de sofriment? En temps de pau no ens convé contribuir a un exèrcit espanyol del qual hi ha tant que criticar..."

Veiem que la defensa dels drets de Catalunya son, doncs, per Ramon Pareras un punt bàsic i irrenunciable. Segueix dient:

"No volem crear nosaltres mateixos un perill al costat de les Institucions que anem per reconstruir a benefici de la nostra estimada Catalunya. Crec, per tant, indispensable, que la força pública en temps de pau depengui del Poders Regionals, deixant al poder Central l'exèrcit de les colònies i sa administració. Com crec també que en temps de guerra deuen estar los exercits regionals a les ordres del poder Central formant un sol exèrcit."

Ramon Pareras, que sembla home treballador i pràctic, està d'acord amb la ponència en condemnar la formació d'exèrcits permanents en temps de pau perquè -diu- "constitueixen lo foment de la ganderia i absorbeixen les forces vives de l'agricultura i de la industria."

Podem observar que la presència de Ramon Pareras a Manresa no fou pas testimonial, sinó efectiva. Per cloure aquest apartat, cal dir que dels 243 delegats nomenats n'assistiren a Manresa només una part. La majoria dels delegats -120- exercien professions liberals (advocats, metges, apotecaris, notaris, escriptors); una altra bona part -78- eren propietaris o hisendats, com el propi Ramon Pareras; 24 eren industrials i 1 era home d'ofici manual. La distribució es feu per ciutats i

comarques, tot i que el terme comarca no estava gens definit. Així, veiem com Pareras representa l'Alt Congost (La Garriga-Aiguafreda-Tagamanent).

Què fa Ramon Pareras un cop passades les Bases de Manresa?

Pel que hem pogut esbrinar esdevé un membre molt actiu de la Unió Catalanista, o és el representant de la Unió, a les Assemblees de Reus l'any 1893, a la de Balaguer l'any 1894, a la d'Olot el 1895 i el seu nom apareix sovint a les pàgines de "La Renaixença", òrgan de la Unió Catalanista on també escriu articles amb el pseudònim de "L'Ermità de Sant Marçal".

És curiós que un home d'una considerable dimensió dins el moviment catalanista aparegui ben poques vegades esmentat en la "Història de la Garriga" de Josep Maurí. No obstant això, també intervingué en la vida local i comarcal defensant sempre els interessos de Catalunya.

L'any 1883 presideix a la Garriga un acte de l'Associació de Propaganda Catalanista de Barcelona i un any més tard -1884- fa un discurs a l'Ajuntament de la Garriga en l'acte de nomenament de nous regidors a favor de la creació i potenciació dels gremis. L'any 1894 fa un míting per la Unió Catalanista a Parets, com a representant de la comarca de l'Alt Vallès. L'any 1888, formant part del consistori garriguenc, comenta desfavorablement la fiscalització dels actes de l'ajuntament per part dels governadors civils en suspendre, el de Barcelona, un acord municipal de l'11 d'octubre. Aquesta actitud contrària a la ingerència dels poders governatius es repeteix durant el llarg i complicat afer del Pou calent del 1888. El governador parlava de "el abuso que se hace de las aguas del pozo comunal". Ramon Pareras advocà perquè el governador aclarís si l'abús venia dels veïns o del mercantalisme de quatre especuladors. L'afer s'enverinava i per aclamació es nomenà una comissió que acordà un recurs d'alçada contra el governador.

L'any 1895 es donà una curiosa anècdota. Ell era partidari que el Sometent mantingués el seu uniforme tradicional. En acordar-se la seva modificació i introducció de certes insígnies castellanques va negar-se a acceptar-ho i fou expulsat del Sometent.

L'any 1899 funda l'Agrupació de la Unió Catalanista a la Garriga. Ell, n'és el president, i Eduard Riera i Bassa el secretari. En la junta de l'agrupació local hi consten Jaume Furriol i Torres, Jacint Vilar i Talí, Miquel Garcia Oliveras, i Josep Iglesias Martí. Hem pogut veure una llista dels membres que formaven part de l'agrupació, local, alguns descendents dels quals deuen viure entre nosaltres. Hi figuren, a més dels

esmentats, Ramon Esteve i Mestre, Daniel Busquets i Castellà, Joan Viñas i Llorens, Jacint Forcada i Calzada, Joan Toll i Bosch, Josep Lagarriga (adherit), Josep Llimargas i Sorribas, Lluís Ventura i Vilaseca, Joan Furriol (adherit), Antoni Fortuny (adherit), Bartomeu Aspa, Joan Baró i Jardí, Esteve Galbany i Pere Dalmau i Torras.

Ramon Pareras pronuncià nombroses conferències sobre catalanisme al seu poble i exercí també de jutge de pau.

Un diari de tendència esquerrana i d'actitud durament anti-caciquista com va ser "El Xàfec" va escriure, amb motiu de la seva mort, una sentida necrològica. "Era ell -escriu- una persona volgutíssima de tothom que havia tingut l'ocasió de tractar-lo, per son caràcter modest i franc. Fou sempre un bon conseller per als que hi acudien per esclarir, amb la seva reconeguda

competència, els seus dubtes i trobaven també un pare en els moments de turbulència. Era una gran patriota i un ferm enamorat de tot lo nostre, posant tot el seu valer en benefici del seu poble nadiu".

Aquest va ser el representant de la Garriga a les Bases de Manresa, un home -com segueix dient "El Xàfec"- "que sapigué, amb una provada intel·ligència, armonitzar totes les diferències del seus compatriotes amb la més estricta justícia, sense deixar un enemic en el seu desemenyo, com ho demostrà la gran manifestació de dol que l'acompanyà en son enterrament per a tributar-li un homenatge de respecte i de condol."

Amb aquesta col·laboració voldria oferir als historiadors locals un punt de partida per continuar treballant més a fons l'obra d'un home de qui s'ha parlat poc i que va fer molt pel seu poble i pel seu país.

AQUIÍ
La Garriga

ARTS GRÀFIQUES

creació

DISSENY
FOTOGRAFIA
FOTOCOMPOSICIÓ
ESTUDI PUBLICITARI
ETC.

impremta

FULLETS
PAPER CONTINU
CATÀLEGS
REVISTES
ADHESIUS
ETC.

C/ Anselm Clavé, 42 • Telefax 871 85 06 • La Garriga

FABRICACIÓ PRÒPIA

ELS BULBENA

Joan Hernandes i Oliveres

Els Bulbena s'establiren a La Garriga la primera meitat del segle XVI. Eren una família d'immigrants francesos procedents del sud de França, de l'Aquitània, del poble de Sant genís del bisbat de Gers.

És notòria la gran quantitat de francesos que a partir del segle XVI i principalment durant la primera meitat del XVII vingueren a Catalunya fugint de la inestabilitat del país veí i on van establir-se aprofitant les bones condicions que presentava el país: demografia baixa i recuperació econòmica que feia necessària més mà d'obra.

Encara avui, famílies que són descendents dels francesos vinguts entre els segles XVI i XVII són ben conegudes a La Garriga: *Aspa, Ramissa, Forcada...altres ja desaparegudes: Alsius, Cerdà, Llaurenc, Caluet, Vernac, Massachs, Llaconet, Perris...* són noms freqüents de trobar en els papers vells.

La família Bulbena conserva encara bona part dels documents generats al llarg d'aquests més de 400 anys. Són documents d'actes notariais: compres, vendes, testaments, capítols matrimonials, censos, àpoques..., tota aquella documentació per la qual es regulaven tots els actes de la vida quotidiana. D'aquest documents n'extraïem alguns passatges que il·lustraran com era regulada la vida en temps passats.

Bernat Bolvena¹ és del primer que en tenim esment. Sabem que el seu fill Bertran Bolvena convolà nupcies el 7 de març de 1548 amb Joana Julià de Samalús².

Els Bulbena respiren prosperitat a principis del segle XVII. Damià Bolvena, nét d'en Bertran era teixidor, feina que alternava amb la de pagés. Aquest fet li generava uns ingressos al marge de la sempre problemàtica collita que destinava principalment a censar diversos terrenys; el 7 d'octubre de 1623 li ho fa en Caselles; el 19 de novembre de 1626 en Pere Poi del Bosc. El 12 de febrer de 1629 Antic Rosselló de Bellsolà li censa: "*troceum terre scitum in capite vici in parti occidentis*"... Aquest terreny correspon l'ocupat per l'actual illa de cases limitada pel carrer de Calàbria i el rec Monnar o si voleu l'actual Carretera Nova.

D'aquest, que se'n pagaren 8 ll. d'entrada i un cens anual de 5 lliures i 10 sous, el fill de Damià, Pau, en subestablí diferents troços: l'un a favor de l'Agustí Arenes, ferrer de Sant Joan de Sanata; un altre a Joan Duran, mestre de cases; un altre a Antoni Mas i un últim a Pere Domènec³. El 1667 a Pere Lapfé, mestre de cases "*dos cossos de terra per construir cases situat al capdemunt del carrer...*" El maig de 1669 a Ramon Alsiu⁴, també mestre de cases, "*dos cossos de casa situats al capdemunt del carrer...*" La diferència entre el que pagava a can Rosselló de Munt i el que cobrava anualment dels subestabliments eren uns ingressos nets.

Alguns d'aquest censos, però, Pau Bolvena els vengué el març de 1677 a carta de gràcia als curadors dels fills d'Isidre Terrés.

El 8 d'abril de 1654, Pau Bolvena juntament amb Joan Noguera, compra a Francesc Fortuny, "*...illas domos et exhita scitas in vico de la Garriga vocatas las casas y exhida de Llatzer Morera...*" situades entre les cases dels dos compradors. En Francesc Fortuny es veu obligat a vendre-se-les per fer front a diversos deutes concrets principalment durant la pesta del 1651: "*...al magnífic Honofris Claret et Domenech medicina doctoris dinou lliures per les visites fetes... in tempore contagii...*" a Pau Mallol quaranta-set lliures per "*racioni alimentari de menjar i beure a las barracas in tempore contagii...*".

Pau Bolvena morí el 1677 deixant fills petits. Els tutors i curadors, conjuntament amb la vidua Agnès Salomó, el 10 d'agost de 1686 es veuen obligats a vendre un hort per tal de poder satisfer el dot de la filla Maria, casada amb Gregori Torras, negociant del carrer de La Garriga. L'hort, situat a la "Poieda del mas Rosselló de Bellsolà", és venut a Esteve Francàs, ferrer, per un preu de 80 lliures i a carta de gràcia. Anys després fou recuperat.

Can Bulbena, a principis del segle XVIII, era situada pels volts de l'actual balneari Termes Victòria. Pel cadastre del 1716⁵ coneixem la seva descripció "..."

¹ El cognom de Bulbena al llarg d'aquest segles ha modificat la seva grafia. En aquest treball respectem la utilitzada en casa document.

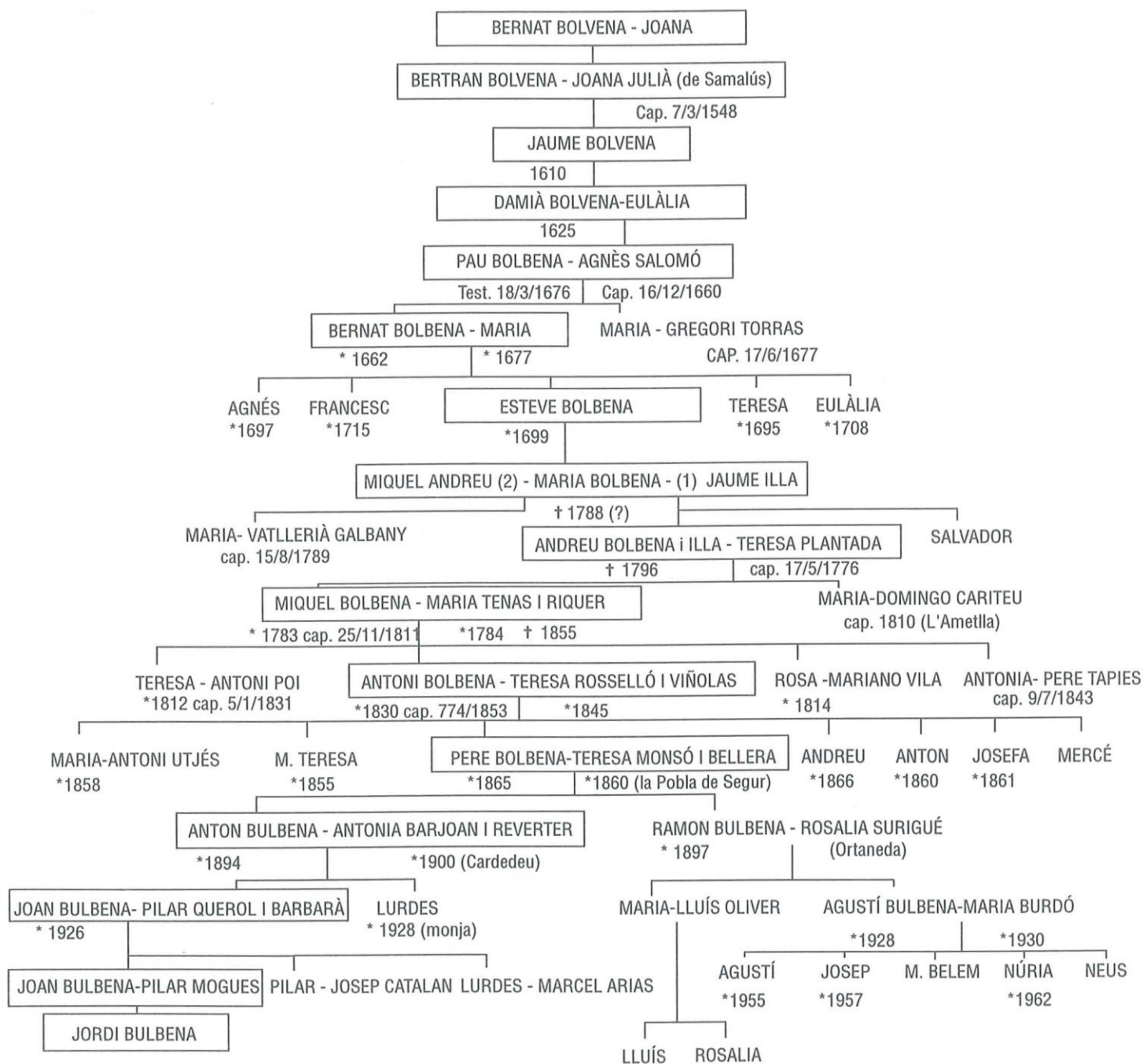
² Fundació Maurí. Arxiu de can Terrés. Notaria de Joan Mallol. Capítols matrimonials

³ Maurí, J.: Història de La Garriga. vol.II Barcelona 1053. p.61 i 62.

⁴ Arxiu de Can Sautera. Caixa III. Carpeta 1 Establiments.

⁵ Arxiu Històric Municipal. "Llibre Catastral del lloc y terme de la Garriga format en lo any de 1716, en lo qual se va establir la contribució del Catastro en lo Principat de Catalunya" pag.112.

BOLVENA, BOLBENA O BULBENA¹

cap. capítols matrimonials
 test. testament
 * naixement
 † defunció
 1452 - 1580 dades documentals

¹ En cada generació s'ha respectat la grafia utilitzada

és casa de un sostre, baix dita casa se troba cuyna, celler, corts, gallimer i aixida, dalt del sostre se troban quatre cambras. Confronta a llevant amb un camp den Oliveres mitjançant camí (actual carrer de Sant Lluís) amigdia amb casa del Dr. en medicina Josep Casanovas a ponent amb lo camí ral que va de Barcelona a Vich y a tramontana ab casa de Joan Llobet... Esta evaluada que sen trauria de arrendament cinch lliures".

El cadastre de 1716 també ens informa de les terres que posseïen en propietat els Bulbena:

- 9 quartans de regadiu de 1a qualitat
- 11 quartans de regadiu de 2a qualitat
- 1 quartera de vinya "al bosc dels llops"
- 1 quartera de bosc "al bosc dels llops"

Esteve Bolbena tingué una única filla, Maria, que casà amb primeres núpcies amb Jaume Illa i en segones amb Miquel Andreu. Aquí es dona el cas- molt freqüent per cert en les grans cases- que el fill hereu de Maria i Jaume Illas adoptarà com a primer cognom el de la casa, el de la mare pubilla, fet que permetrà que el cognom s'hagi perpetuat fins als nostres dies.

Maria enviudà també de Miquel Andreu, amb el qual tingué una filla.

És interessant transcriure l'inventari de la casa de Miquel Andreu, situada al principi del carrer de Calàbria al cantó de llevant, perquè il·lustra que hi havia en una casa menestral de mitjans segle XVIII, encara que, malhauradament, no descriu les estances de la casa.

"Sia a tots notori com Maria Andreu y Bolvena viuda en segon matrimoni de Miquel Andreu, pagés de esta dita parròquia, que en primer ho fou de Jaume Illa, també pagés de esta dita parròquia en aquell nom i títol que més en dret aprofitar li puga, volent evitar tota suspita de dol y frau y gosar dels privilegis y prerrogativas concedits per lo dret als que prenen inventari y, perquè los bens de dit Miquel Andreu són últim marit no puguin ocultarse, precehint est señal de la Cr+eu hafet lo present inventari en lo modo següent

Primo, tota aquella casa ab sa eixida tras de ella contigua de un picotí poch més o menos ab tres arbres de olivera y un de figuera en ella plantats ab dos portals obrin lo un al detras ditas casas y lo altre al devant en lo carrer major de pst. Parròquia de la Garriga; que confronta a solixent ab T. Casals del carrer dit de Cardedeu; a migdia ab la casa y eixida de Pau Sauquer mestre de cases; a ponent ab dit carrer major y, a tramuntana ab la casa y eixida de Joan Vilavendrell, traginer, tots de esta mateixa parròquia...

Item un pastera de tomba ab tots sos arreus de pastar.

Item una graellas de ferro, usadas

Item un morter de pedra usat

Item una caldera de aram ab sa nansa de ferro usada

Item una casa de aram ab són mànech de ferro, usada

Item una olla de ferro, usada

Item dos escambells de fusta, usats

Item una paella de aram ab un mànech de ferro, usada.

Item dos magalls de escarpell ab sos mànechs de fusta, usats

Item una magalla estreta ab son mànech de fusta, usada

Item un magalló de dos caps, usat

Item unes arpelles de ferro, usadas

Item una magalla de ferro ampla, usada

Item unes llevas de ferro, usadas

Item dos cordes garroteras

Item un cantir de posar oli de uns quatre cortans, buit

Item una sort de plats y ollas

Item un satré de terra per mesurar vi, usat

Item una mitja maitadella de terra, usada

Item un cofra de fusta buit i dolent

Item una destal de ferro ab són mànech de fusta, usada

Item una taula de fusta, usada

Item dos caixas de fusta de alba, usadas, y dins de ellas se encontra quatre llansols; dos de estopa y dos de brí, usats

dos aixugamans de estopa, usats

dos saquets xichs y dos de grans, usats

dos camisas de brí, usadas

dos jaquetas, la una de cordellats y, la altra de paño, usadas

unas calsas de couro, usadas

una armilla y una jupa de beta, usat

un gambeto de paño, usat

un sombrero, usat

altre gambeto de borell, dolent

dos parells de sabatas, las unas negras y las otras rosas de cordobà, usadas, y un parell de sivillas de llautó, usadas

dos parells de calsillas de fil, usadas

Item un llum de ferro, usat

Item una corretja ampla ab sa sivella de llautó, usada

Item un llit de peu de gall ab sos banchs y pots, usat

Item un escon de fusta ab sa taula, usat

Item tres trossos de quadrats de fusta de pi usats

Los quals bens y no altres ni més, confessa y

declara la dita Maria Andreu y Bolvena, viuda haver enconrat propis del mencionat Miquel Andreu són difunt marit..."

Els pagaments dels dots i legítimes als fills sempre fou una càrrega important en les famílies i motiu d'endeutament i ròssecs per als hereus:

"Diem nosaltres que tenim rebut de Maria Bulvena, pubilla, la suma de buitantasinch lliures...y a compte de la adot de ma mare y llegat del pare i per se aixís fas lo dia 27 de novembre de 1770".

Els que firmaven eren l'oncle i cosí de Maria Bolvena i feien referència a una generació anterior.

El 6 d'agost de 1791 *"Sia notori com Batllarià Galbany, corder... y Maria Galbany, Andreu y Bolvena conjugues... firmem àpocha a Andreu Illa i Bolvena... cunyat i mig germà respectivament, de 25 ll... y de una caixa de fusta usada ab sos robas y vetits, que dit Andreu Illa i Bolvena me prometé donar i pagar i respectivament entregar... ab los capítols matrimoniais."*

Els capítols matrimoniais s'havien signat dos anys abans.

El 5 de setembre de 1796... *"jo Salvador Illa y Bolvena, veler, ciutada de Barcelona, de mon grat i certa ciència firmo àpocha a Andreu Illa y Bolvena mon germà, com hereu de Maria Andreu y Bolvena, muller en segones nupcies de Miquel Andreu que en primeres o fou de Jaume Illa, de una part la quantitat de 25 ll... y de altra part de una caixa ab són pany y clau, de quatre llansols nous, dos de brí y dos de estopa; sis toballons de brí; de quatre aixugamans de estopa; dos estoballes, una de mostrajada y altra llisa; de una tobollola vella; de dos coixineras de brí, noves y de vuit camisas de brí noves, las dos ab manegas de tela. Totes les quals coses la referida Maria Andreu y antes Illa, ma mare, me deixà y llegà en paga y satisfacció de mos llegítims..."*

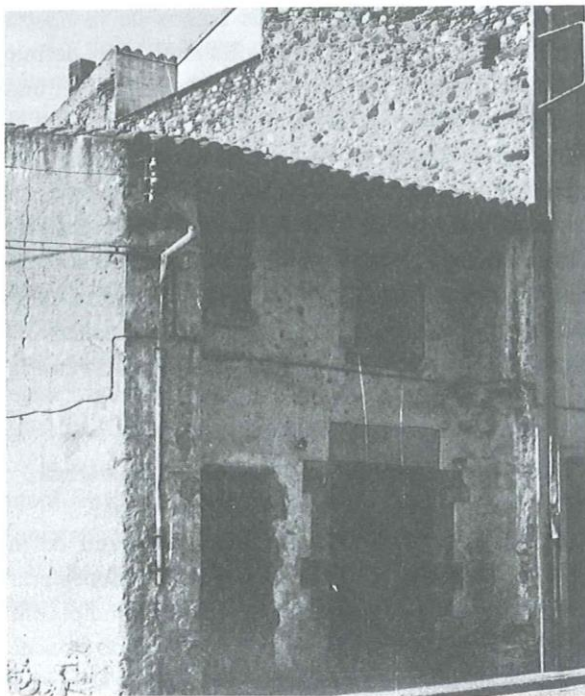
Naturalment també hi havia les seves compensacions amb els dots que entraven a la casa pel casament de l'hereu. Aquest és el cas del matrimoni d'Antoni Bolbena amb Teresa Rosselló i Viñolas. En els capítols matrimoniais pactats, el dot fou de 400 ll. amb or i plata i una calaixera amb les robes corresponents. A més a més, anys a venir Maria Rosselló i Viñolas, com a pubilla, heretà els béns dels Rosselló i dels Viñolas, entre els quals hi havia la casa coneguda per *cal Monjo* del carrer de Samalús.

La casa, contruïda pel doctor en medicina Bartomeu Verde, a principis del segle XVIII, de bon principi fou coneguda per *cal Monjo*, pel fet de tenir un fill monjo al monestir de Montserrat. Josep Maurí, que dóna referència d'aquest monjo i que fou músic de certa rellevància⁶ situa erròniament la casa del Dr. Verde al carrer Gran.

Els cohereus del Dr. Verde vengueren la casa a Miquel Francàs, ferrer, per 125 lliures. Posteriorment, el 22 de gener de 1826, Francesc i Maria Francàs, veïns de Granollers, la vengueren a Josep Viñolas i Reixach, pel preu de 250 lliures. D'aquest darrer l'heretà Teresa i ella i la seva família hi passaren a residir.

Aquesta casa, poc després de la seva construcció i segons el llibre del cadastre del 1716, al qual ja ens hem referit abans *"és casa d'un sostre. Baix dita casa se troba, entrada, cuyna, establa i eixida. Dalt dit sostre se troban tres aposentos, un de cubert (vol dir amb cel ràs)" y dos sense cubrir...sen trauria de arrendament per any tres lliuras*⁷.

En aquesta casa, fins ben entrat aquest segle, hi residí la família Bulbena. Fou venuda per Anton Bulbena i Monsó al mestre Josep Sancho Marraco. Anys més tard fou enderrocada per eixamplar el carrer de la Mare de Déu de la Salut⁸.

Cal Monjo o Can Bulbena al carrer de Samalús abans del seu enderroc

⁶ Història de la Garriga. Barcelona, 1953, vol II, pag. 173.

⁷ Arxiu Històric Municipal. "Llibre Catastral... p. 138"

⁸ Tos els documents dels quals ni es cita explícitament la presència, pertanyen a l'Arxiu de can Bulbena.

"QUI SOM ELS GARRIGUENCS?"

Sílvia Vilarrasa i Andreu

"Si un patrimoni que dona vida a una societat específica (no a un individu) es deixa liquidar per un "bé general", què pot impedir que el mateix "bé general", la nació posem per cas, es liquidi per un "bé més general" encara?"
Ignasi Terradas.- *La qüestió de les colònies industrials...*

Posar-nos a parlar de la Garriga és quelcom que de bell antuvi ens semblà molt adient, donades les característiques genèriques d'*Analecta*, encara més quan partíem de la idea

de realitzar un recorregut pels racons de la nostra identitat més immediata. No resulta fàcil, però, definir en quins termes concebem aquesta identitat, ni fer una "valoració imparcial" de com veiem en l'actualitat el nostre poble. Des d'aquestes planes intentarem establir aquells punts que se'ns han aparegut com a bàsics a l'hora de realitzar una profunda reflexió al voltant de quins elements utilitzarem per definir la nostra condició de garriguencs. L'anàlisi -ben certa- pot resultar incomplet però, si més no, ens plauria despertar en tots vosaltres l'interès per una reflexió sobre aquest entorn que tots estimem.

Consciència de poble i arrelament a la terra

Ser de poble és una càrrega? L'esdevenir de la societat actual pot fer-nos caure en l'error de considerar el fet que viure (a tots efectes) en petits municipis ens limita a l'hora de desenvolupar les diferents esferes de la nostra existència. La realitat, però, és tota una altra, i la majoria de les vegades aquesta consideració parteix tant de la tradicional dicotomia "camp-ciutat" com de la nostra pròpia actitud davant tal posicionament.

S'hauria de reflexionar, primer de tot, al voltant de com acceptem o -millor dit- sentim la nostra condició

de garriguencs. És del tot palès que, en les darreres dècades, la Garriga ha experimentat canvis notables que l'han situat dins una posició rellevant tant en l'àmbit urbanístic com en l'industrial, el so-

cial, etc. L'evolució, però, no ens ha d'allunyar de la temàtica que suara ens disposem a analitzar:

Un dels problemes que poden arribar a distorsionar el present discurs és el de la pròpia visió del fet de ser qui som: Quants garriguencs estan orgullosos de ser-ho? Quants garriguencs s'han parat a reflexionar al voltant del fet de ser de poble? Qui és realment conscient d'aquesta realitat? A partir d'aquests interrogants podríem deduir que part de la "indefensió" amb què avui en dia es troba la nostra naturalesa radica en la particular visió que en tenim de la mateixa. Potser les qüestions plantejades poden semblar una mica confuses o evidents, però sens dubte ens traslladen a un concepte que tots hauríem de tenir present: El sentiment, la consciència de poble. Com definir-lo? Doncs a partir de la pròpia vivència, dels records, de la informació acumulada al llarg del temps i, de l'anàlisi crítica de tots aquests components.

L'articulista és garriguenc de tota la vida i -fruit de l'esdevenir de la societat comentat anteriorment- ha de reconèixer que no sempre ha acoblat amb naturalitat la seva condició, no sempre n'ha tingut una consciència òptima: Aclarint aquest darrer punt, val a dir que això no significa que no s'estimi el seu entorn, sinó que l'ha acoblat tal i com es mereix. Els anys, però, n'han anat

despertant el seu interès i la seva estima, fruit d'una conscienciació sorgida a partir de diversos condicionats, un dels quals ha estat, precisament, un centralisme (entès respecte la nostra capital) que -si bé del tot natural / comprensible / necessari- tendeix a "esborrar del mapa" l'aportació dels petits municipis a la identitat nacional: Aquesta no hauria de significar la "negació" o minimització d'altres mostres de sentiment d'arrelament a l'entorn (o a la terra). Simplement, hom hauria de tenir ben clar que aquesta identitat no només es pot desenvolupar a partir de l'estima a la nació en conjunt, a l'estat o a la seva capital, sinó també -o que pateix- del sentiment d'arrelament al seu entorn més immediat, la Garriga pel que fa a nosaltres.

No es tracta de fer una radical declaració de principis, ni una defensa a ultrança de la Garriga (ningú és perfecte), però sí que podem defensar els propis valors; sí que es pot expressar -a partir de la pròpia experiència- que ni de bon tros la nostra naturalesa ens limita. Això seria com donar la raó a aquells que, tot i que molt sovint en to de "brometa innocent" (¿innocent?), aprofiten l'ocasió per llançar frases com "és que els de poble...". Qualsevol condició de residència, sigui la de poble o la de ciutat, té certament algun tipus de limitació, però això no ens hauria de fer pensar que aquestes puguin ésser pejoratives o bé que puguin menar a diferenciacions de validesa:

"Els de poble..." potser no tindrem -i això, actualment és discutible- l'amplitud de serveis dels grans nuclis urbans; però potser sí tenim una major "amplitud de mires", un major respecte per les realitats alienes. "Els de ciutat..." poden jactar-se de la importància dels seus nuclis com a centres econòmics, polítics, socials, etc. Aquests, però, s'haurien de plantejar la pregunta de per què -si tan "orgullosos" estan de la seva condició- fugen a la recerca de la natura i el relax fora de la ciutat cada cop que les festes laborals i d'altres els ho permeten. Des de sempre, bé que per diferents motius, hi ha hagut desplaçaments camp-ciutat i a l'inrevés; no s'hauria de considerar que "els de poble" són uns "paletos" o que "els de ciutat" són "els senyors". Són dues realitats de la nostra identitat nacional o, si es prefereix més així no s'hauria d'elaborar a partir de diferenciacions, sinó del sentiment genèric.

Coneixement de la realitat local

Què coneixem del nostre poble? No es podria haver escollit una pregunta més adequada per avaluar la nostra integració a la vida local, al mateix temps que enllacem amb una segona qüestió: És la Garriga un

poble mort?

Hem comentat breument, i amb anterioritat, el desenvolupament que ha experimentat la Garriga en les darreres dècades, i de com s'ha esdevingut a tots nivells. Molts d'aquests canvis han estat evidents a cop d'ull (obres d'infraestructures arquitectòniques, equipaments...) i no s'ha escapat a la nostra memòria; d'altres, però, potser no ho han estat tant, i són aquests els referents a la vida local en si mateixa: Què en coneixem, d'aquesta?

La realitat local garriguenca es troba una mica condicionada pel fet que molts dels seus habitants desenvolupen part de la seva vida -almenys el vessant professional- fora de la localitat, fet que pot generar un cert desinterès pels aspectes del "dia a dia": La majoria desconeixem gran part de les activitats que es porten a terme en el nostre municipi; hauríem d'analitzar, però, si això és fruit del nostre desinterès o bé d'una informació d'unes activitats que no "connecten" amb les inquietuds del vilatans. Sembla ser que, darrerament, aquest últim punt s'està esmenant.

El cert, tot i així, és que no som conscients de l'enorme volum d'activitats que des de diversos centres es porta a terme: en l'àmbit esportiu, cultural, d'ensenyament, lúdic, econòmic, etc. Són moltes les realitats; només manca connectar-les i acoblar-les a la nostra pròpia realitat.

Un dels punts que potser s'escapen més del nostre interès, i sobre el qual el nostre desconeixement és major, és aquell referent al nostre passat, bé sigui immediat o més llunyà.

És aquest moment que es pot aprofitar per trencar una llança en favor del coneixement històric enllaçant-lo, perquè no, amb la cultura, l'economia, etc. És molt útil, i d'altra banda necessari, tenir un perfecte coneixement de la història local per tal de comprendre el present de forma correcta i coherent. El problema, però, és que manca una sensibilització -fora del circuit historiogràfic- al voltant de la seva importància i que, tret del seu propi cicle vital, hom no creu necessari tenir tal coneixement. Però, com hem de pretendre la comprensió de fenòmens de més volada o de més amplitud geogràfica si no coneixem ni el nostre propi medi? Esdevé un greu error no donar importància a la història local; és com negar la nostra raó de ser. Hem de trobar una fórmula o una plataforma per tal que, a través de l'anàlisi del passat i la vivència del present, poguem entendre i estimar d'una forma més coherent tant el nostre poble com la resta d'àmbits amb què, d'una forma o altra, entrem en contacte.

El desconeixement de la vida local, més enllà dels

fets puntuals, de les activitats o de la seva evolució, també arribas al desconeixement sobre el paper del nostre poble dins el seu entorn immediat, o bé la seva aportació -via garriguencs destacats o residents temporals al poble- a diferents aspectes del panorama nacional.

La vida d'un poble, la seva dinàmica, pot arribar a tenir un radi d'expansió que sobrepassi les pròpies fronteres, en aquest cas el límit específic del municipi. La Garriga n'és un exemple. Són moltes les activitats o elements locals que han aconseguit traspasar les esmentades fronteres i assolir un òptim grau de difusió, el qual ens ve a demostrar que ni de bon tros, "som un poble mort". Vegem-ne algunes mostres:

Com a produccions de rellevància podem destacar les activitats de la indústria del moble, si bé sembla que passa per uns moments durs; la reconeguda producció en el camp de la xarcuteria; una important activitat en el sector de la indústria tèxtil, amb SATI com a màxim exponent; no s'ha d'oblidar, tampoc, la presència d'indústries estrangeres de diversa naturalesa en punts del municipi, gràcies a la localització geogràfica de la Garriga en una zona d'immillorables condicions, i molt pròxima al centre econòmic per excel·lència, Barcelona. També han arribat a assolir, d'altra banda, un grau molt òptim tant pel que fa a establiments comercials de diversa tipologia com a infraestructures lúdico-esportives, culturals i del camp sanitari.

L'expansió exògena de la Garriga també s'ha esdevingut en el camp de la cultura. I és potser aquest un dels punts que ens passa més desapercebut:

Aquesta aportació, com s'ha insinuat amb l'anterioritat, s'ha esdevingut a través d'alguns garriguencs o bé residents al nostre poble. La majoria de nosaltres desconeixem -pràcticament o totalment- les aportacions de personatges com en Josep Maurí, Josep Aymerich, Manuel Blancafort, Sancho Marraco, Carles Sindreu, Narcisa Freixas... en disciplines tan diverses com la història, la literatura, la música, etc. Pocs coneixen el pas per la nostra localitat de celebritats com Macià, Torres i Bages, Verdaguer... Tot això, junt amb les activitats d'organismes com la Fundació Maurí, la regidoria de Cultura, el Centre Excursionista Jaume Oliveras, els diversos grups corals, també les associacions esportives, etc, fan que poguem concloure que sense cap mena de dubte gaudim d'una realitat molt rica i diversificada. Hem d'assaborir entre tots els garriguencs la difusió del coneixement de l'aportació de tots aquests personatges.

Quin model de poble desitgem els garriguencs?

Tot i afirmar que és rica i diversificada una mínima anàlisi d'aquesta realitat ens demostra que es troba un tant desconectada. És a dir, hi ha multitud d'ofertes, però manca -en l'àmbit local- un punt de connexió entre totes elles. Potser no hi ha cap culpable en aquest estat; potser la seva heterogeneïtat natural en motiva el distanciament.

Acceptat el condicionament d'aquesta heterogeneïtat, però, hom s'hauria de plantejar un altre interrogant, relacionat amb una qüestió una mica més general, més global:

Quin model de poble desitgem, els garriguencs? És una pregunta que, segons hagi evolucionat la reflexió del lector fins la present, pot ésser o no acceptada com a punt de partida de debat col·lectiu o d'anàlisi personal. Al llarg d'aquestes planes hem vingut comentant aspectes diversos de la Garriga, la nostra identitat, etc. Tots els temes tractats podem ficar-los dins el mateix sac, el de l'interrogant suara presentat. No hem d'incórrer en l'error de pensar que el model de poble es desenvolupa només a través dels elements esmenats; en la seva construcció tots hi tenim -o hi hauríem de tenir- alguna implicació. El problema, però, és que la majoria de garriguencs, o bé intenten acaparar activitats o bé no s'impliquen en cap de les fórmules d'activitat local; o el que és més greu, no intenten la creació de noves plataformes que puguin integrar-se / sumar-se a les ja existents: D'aquesta forma, doncs, és molt còmode mostrar-se en desacord amb tot al que es realitza, però qui pensa així ha d'ésser conscient que tots som una mica culpables de les possibles mancances que hi pugui haver al nostre poble.

Les activitats dels diversos grups, dels quals ja hem fet esment -junt amb l'aportació individual d'alguns garriguencs sí compromesos- ens han menat a la citada pluralitat / diversificació. Si bé la seva aportació és molt lloable i meritoria, s'hauria de fer l'intent de vincular fins a la màxima tots els "intents" en un de sol. Al cap i a la fi tots perseguim la mateixa fita:

Assolir la participació de tots els garriguencs en l'esdevenir del seu poble, impulsar-ne el seu coneixement dins i fora del nostre terme.

L'ÚLTIMA CROADA ¹

Tensions a la perifèria del sistema capitalista reflectides en la relació social de la Garriga

عمار اليتي درحبيب

IMED LAITI HSAYBI

"Anomenem barbàrie a tot allò que no entra en els nostres costums; certament no tenim altra mesura de la veritat i la raó que les opinions i els hàbits del país en què vivim i on sempre pensem que existeix la religió perfecta, la política perfecta i el perfecte curat tracte de les coses..."

M. de Montaigne

La localitat de la Garriga, com una part més de l'engranatge global europeu, suposa un nucli potencialment vàlid per a les transformacions socials que s'estan produint i es produiran a causa dels moviments migratoris.

Existeixen interpretacions que veuen els moviments migratoris únicament com a fruit del desig per part dels immigrants d'introduir-se en un nou sistema socio-econòmic que, d'altra banda, algunes respectables mentalitats qualifiquen com el millor dels possibles. Si mirem més enllà veurem, però, altres causes més profundes que ocasionen moviments migratoris, com poden ser els motius ètnics, els polítics, les migracions de mà d'obra qualificada-per raons ecològiques o ambientals-, les migracions per reagrupament familiar o, principalment, les migracions de caire econòmic.

Aquest fenomen, en el context garriguenc, no és gens desconegut, si analitzem la composició de la població, ja que la migració estatal d'anys enrere ha provocat l'existència d'un conjunt ampli d'individus que tenen el seu origen en diferents punts del territori espanyol. Però aquest precedent migratori dels anys 60 no ha estat útil per evitar certes manifestacions socials que de fet ja es produeixen a d'altres regions de l'Europa de la "liberté", l'"égalité" i la "fraternité", i que, com a

bons europeus, alguns aquí comencen a fer acte d'imitació. Cal remarcar que aquells primers immigrants van haver de patir una de les primeres fases de la integració, que anomenaren marginació, per

contraposar-la amb la d'acceptació, i que es manifestava en la demoninació d'origen que rebien, com els "maratos" de Lleó, els "pasiegos" càntabres, els "manolos" andalusos i, com no, els gitanos universals. Aquests últims destaquen per la distància en els aspectes culturals vers la resta, incloent-hi la població receptora, fet que explica que després d'una llarga estada en el nostre territori del Vallès Oriental encara no s'hagi consolidat la seva presència en els termes de la Garriga. Aquesta comunitat ha estat

històricament protagonista d'una tensa relació social, fins i tot actualment, malgrat la seva igualtat jurídica davant la Constitució com a ciutadans de l'Estat.

A la Garriga, com a la resta del Vallès, en els darrers anys s'està introduint una nova comunitat que té el seu origen en el nord-oest d'Àfrica, a la zona del Magrib, un conjunt de països com Tunísia, Algèria i el Marroc. El col·lectiu en concret que s'ha establert al nostre poble pertany al poble marroquí, ja que el tipus d'immigració que ha esdevingut en aquest cas ha estat el de la reagrupació familiar. Això ho demostra la proximitat

¹ Treball presentat a les Primeres Jornades d'Història Local (la Garriga, octubre de 1993).

del lloc d'origen que existeix entre la majoria de famílies, concretament en el nord-oest del Marroc, territori caracteritzat per una agricultura de tipus extensiu i la pesca en els pobles banyats per la mar Mediterrània i l'oceà Atlàntic.

A la pregunta central de per què venen ara a Europa, a Catalunya, a la Garriga, se li han donat diverses respostes, i en la majoria dels casos es coincideix a assenyalar la precarietat de la situació socio-econòmica del país de partença. No hem d'oblidar que l'occident capitalista està venent un producte als països que se'l miren des de l'altra banda de l'Estret (el mateix que succeeix amb els països de l'antic bloc soviètic). Se'ls està ensenyant com gaudir d'ell sense, evidentment, tenir-lo. El contacte directe que existeix amb occident i el fenomen de l'aculturització entre el Magrib i Europa s'han establert segons la dialèctica hegeliana senyor/esclau. Això ha creat en l'estructura mental, en el cas dels musulmans, un complex d'inferioritat i intolerància, agregat simultàniament pel desequilibri històric entre les dues cultures.

Cal entendre que l'anàlisi no ha de centrar-se exclusivament en el fenomen de la immigració en si, sinó també en aquells factors condicionats que són responsables del fenomen i el mantenen, malgrat les pressions jurídiques i les actuacions de l'extrema dreta a què són sotmesos els immigrants.

A la Garriga és interessant observar com s'estan introduint aquest individus, i quins obstacles s'estan posant a la integració. La forma d'adaptació depèn clarament de la situació en què es troben a l'arribada. Un cas especial és el dels fills d'aquests, els quals, degut a l'àmbit social on es mouen, l'escola, superen amb facilitat els problemes com la llengua, instrument bàsic per conèixer la cultura que els rep. En la nostra localitat existeix un nombre considerable d'immigrants musulmans que viuen en petites comunitats; la majoria són nois joves que encara no han tingut l'oportunitat de formar una família. Realitzen tasques clarament marginades dintre del món laboral, fet que explica el tracte rebut i l'actitud que prenen enfront de la societat. En tot aquest context cal afegir els aspectes externs, la llengua en què s'expressen, els costums marcats inevitablement per la religió i la desigualtat jurídica en la qual es troben.

Tots ells són, en definitiva, els testimonis d'una entitat plural que s'ha establert dintre d'una altra de major i amb paper dominant, fet que provoca una peculiar relació entre l'individu local i l'estranger no convidat que porta un curiós present a l'amfitrió: la seva cultura.

Com en tota construcció social, la Història ens demostra al llarg del seu curs que qualsevol contacte de dos medis culturals diferents crea un conflicte derivat dels diversos factors que identifiquen cadascuna d'aquestes cultures. El meu propòsit ara no és posar-me al costat d'una d'elles, sinó més aviat anar una mica més enllà de l'horitzó oficialment establert i transmetre una visió desemascarada d'un fet sociològic. Establir abans de tot el marc referencial del conflicte en el qual ens centrarem a continuació: ens centrarem en la comunitat àrab, per ser un cas proper a nosaltres. Fixem-nos que aquesta relació entre la comunitat forània i la comunitat ja establerta és només un exemple per simbolitzar qualsevol relació que es produeixi a la *perifèria* econòmica de la societat capitalista per intentar l'accés al benestar per part de les classes més desfavorides. El fet és que l'arribada d'immigrants magribins a la nostra societat ha reproduït un altre cop un descobriment per part de la nostra identitat cultural: l'existència de l'*altre*. Això provoca l'aparició d'una problemàtica en la identitat del *jo* com a ésser existent, en aquest cas, en nosaltres com a conjunt social definit. L'estructura social de la Garriga s'integra en el seu entorn directe, Catalunya. Aquesta és una regió tradicional que, tot seguint un curs històric que ens ha estat donant des de temps ençà, es vol definir per ella mateixa i dintre d'Europa. En últim terme, doncs, aquesta és la nostra denominació d'origen: Europa; el nostre conjunt social definit. Com reacciona aquesta davant de l'*altra*, entenent per això una altra societat?

El món europeu és naturalment racista. Probablement totes les cultures ho són, però no han tingut l'oportunitat de demostrar-ho. Ha estat la societat europea, com a pretesa portadora del desenvolupament humà i onejant les banderes de la igualtat i el progrés, que ha rebut l'honor de codificar aquesta potencialitat de personalitat racista davant la Història, ens agradi o no.

La meua pregunta és: i com es manifesta essencialment aquest conflicte? Quin caire té això en el nostre medi social i que dona com a resultat notícies que hom acostuma últimament a veure als diaris nacionals i comarcals, malgrat que l'orgull pretesament solidari d'alguns les vulgui situar més enllà dels Pirineus?

Hem d'entendre com a natural l'existència del fet racista en la societat capitalista, en el sentit que aquesta ja té en si mateixa elements d'exclusió capaços de garantir l'estabilitat d'una elite propietària del control del sistema. O potser algú s'ha cregut mai que el nostre sistema econòmic aspira a la igualtat del éssers que el

componen? Això ja ens indica que no estem parlant d'un racisme biològic, poc freqüent a Catalunya i al sud d'Europa, per raons òbvies, com ens demostra la Història i el mateix sentit comú.

Per tant, del que estem parlant és d'un racisme de servei, un racisme que ve definit per la mentalitat d'una classe que detecta en el seu àmbit social i laboral possibles competidors en la lluita per la pertinença al sistema socio-econòmic. Evidentment, aquesta distància que es crea entre el nouvingut i l'autòcton és voluntària, ja que el nou individu és pres com a *part* i no com a un *tot*. Aquest acte de reconèixer només en l'immigrant la part que fa referència a la força de treball, comporta el ressorgiment d'una desconexió mútua. Pel que fa a la cultura receptora, aquesta desconexió ja hi va bé, ja que d'aquesta manera no cal corregir la quantitat de distorsions culturals existents vers l'altre, arrossegades al llarg de la Història. Quant a l'immigrant, veu el seu camp de mobilitat social reduït. En definitiva, una consciència sincera abans d'acceptar el nou ciutadà

com a força de treball, ha de preveure'l com a futur pare dels seus nés.

En aquesta breu anàlisi que he realitzat sobre les conseqüències que comporta l'arribada d'estrangers a Europa, i en concret a la nostra localitat, intento posar de manifest que encara existeix una manera de composició en el moment d'acceptar la diferència, de reconèixer íntegrament la identitat de les noves cultures. No eliminar els prejudicis inculcats significa en últim terme marginació, etnocentrisme, xenofòbia i racisme. D'altra banda, voler mantenir-se dintre de la comoditat capitalista ens fa molt difícil desempallegar-nos d'aquesta càrrega sense fer-nos caure en la contradicció d'un sistema que ja prou que ho és, de contradictori!

Veure en la diversitat cultural el factor del debilitament d'una entitat pròpia pot semblar injust i, fins i tot, propi d'una profunda ignorància. D'altra banda, no oblidem que vivim en una societat jurídicament lliure (si hom no pot tenir esclaus és perquè les lleis no ho permeten!).

ESPLAI

BANYS, 35 - 37
TEL. 871 49 70
FAX 871 64 54
08530 LA GARRIGA

LA LLIBRERIA

LLIBRERIA

últimes novetats

literatura
poesia
història

PAPERERIA

informàtica
belles arts
papereria en general

BIBLIOGRAFIA GARRIGUENCA (I)

Joan Hernandes i Oliveres

Aquest recull de bibliografia garriguenca és el resultat d'un encàrrec fet per la regidoria de Cultura de l'Ajuntament fa uns quants anys. En un principi, la intenció només fou la de fitxar els llibres íntegrament dedicats a la Garriga però a mesura que el treball anava avançant, amb la descoberta d'opuscles o simples articles que amb el seu contingut enriqueixen en un aspecte o altre el coneixement del poble, va fer modificar la intenció primera i es van afegir a la relació. Heus aquí el resultat. No és pas definitiu encara, però esperem que sigui útil i faciliti la tasca a tots aquells que interessats per la Garriga necessitin pouar el que hi ha publicat sobre el poble.

ZAMORA, Francisco de: Diario de los viajes hechos en Catalunya (1787), p. 56. Curial. Documents de Cultura. Barcelona 1974

BARÓDEMALDA: Exili de Barcelona i viatge de Barcelona a Vic. (1808). Biblioteca Serra d'Or. Publicacions de l'Abadía de Montserrat 1991

MELLADO, Fco. de P. Guia del viajero en España. Tipografía Mellado. Madrid, 1852

ARABIA I SOLANAS, Ramon: "Excursió a la Garriga, Ripoll, Núria i Sant Joan de les Abadesses". Memòries de la Associació Catalanista d'Excursions Científiques (1876 - 1877), Volum I, BCN 1880 20 pàgines.

ALSIUS I TORRENT, Pere: Memòries de l'Associació Catalanista d'Excursions Científiques (1876 - 1877) Barcelona, 1870. 4 pàgines.

MANZANEQUE Y MONTES, Manuel : Mono-grafia de las aguas mineromedicinales de la Garriga. Barcelona, 1883.

MASPONS I LABRÓS, Francisco de S.: "Excursió Col·lectiva a la Garriga, Bigas i Castell de Montbuy. Dia 29 de juny de 1883". Butlletí Mensual de

l'Associació d'Excursions Catalana. Maig, 1884. 4 pàgines referents a la Garriga.

NUALART, Tomàs: Informe sobre las aguas minero-medicinales que alumbran en la Garriga. Barcelona, 1891. 54 pàgines.

MANZANEQUE Y MONTES, Manuel: Características terapéuticas y especialización clínica de las aguas termales de la Garriga. Tipografía Hispano-Americana. Barcelona, 1894. 34 pàgines.

MANZANEQUE Y MONTES, Manuel: Los baños termales de la Garriga en las afecciones cutaneas. Tipografía Hispano-American. Barcelona, 1892, 1ª edició. Ed. Vicente Mirabet, Barcelona, 1902, 2ª edició. 16 pàgines.

MASPONS I CAMARASA, J., MASÓ I GOULA, Josep: "El ball de les gitanes en el Vallès". Butlletí Centre Excursionista de Catalunya. Novembre, 1906. N° 142, 25 pàgines. Desembre, 1906. N° 143, 11 pàgines, Barcelona.

PLANAS I VIVES, Gonzalo: Las aguas termales en la Garriga, bajo el punto de vista de la moderna hidrologia medica. Imprenta Hnos de Domingo Casanova. Barcelona. 1909. 16 pàgines.

XIRAU, Josep: La red urbana telefónica de Vich y Granollers. Grupo telefónico de la Garriga. Granollers, 1909. 16 pàgines.

PLANAS I VIVES, Gonzalo: El sanatorio en el campo. Barcelona, 1912. 91 pàgines.

BASSEGODA I MUSTÉ, Bonaventura: "Excursió geològica d'Aiguafreda a la Garriga". Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya. 5 pàgines.

MILLET, Lluís: Parlament, llegit en la festa inaugural de l'Orfeó Garriguenc, el dia 30 de Maig de 1920. Tallers d'Arts Gràfiques d'Henrich i Cia. Barcelona,

¹ Treball encarregat per l'Ajuntament de la Garriga i presentat a les Primeres Jornades d'Història Local (la Garriga, octubre de 1993).

1920. 7 pàgines.

Ordenanzas para el régimen de la acequia comunal monar. Ajuntament de la Garriga. Granollers, 1923. 30 pàgines.

TENAS GRACIÓS, Joan: Catalunya. La Garriga. Turismo Ibérico. Barcelona, 1925. 24 pàgines.

La Garriga y las aguas termales de Blancafort. La Garriga, 1940 (?). 8 pàgines.

MAURÍ SERRA, Josep: "¿El derecho civil especial de Barcelona, rige en la Garriga?". Separata de la Notaria, 2º trimestre 1945. Barcelona, 1945. 13 pàgines.

PUIG I SUQUET, Josep (text): SERRA, Josep Mª (dibuix). Auca de la Garriga. La Garriga, 1946. 12 pàgines.

MAURI SERRA, Josep: Història de la Garriga. Volum I. De la prehistòria al segle XVI. Barcelona, 1949 1ª edició. Barcelona, 1980 2ª edició faccímil.

MAURISERRA, Josep: "De una escribania rural". Separata de Estudios Históricos y documentos de los archivos de protocolos. Barcelona, 1950. 14 pàgines.

TRIAS DE BES, Lluís: La Garriga. Catalunya en vacaciones. Artes Gráficas Estampa. Barcelona, 1951. 7 pàgines.

PARDO CANALIS, Julio: La Garriga. Geografía y topografía médica. Su paisaje sus alrededores. Editorial Alpina. Granollers, 1951. 65 pàgines més 1 plànol.

MAURÍ SERRA, Josep: Història del santuari de la Mare de Déu de Puiggraciós. La Garriga, 1952. 209 pàgines.

MAURÍ SERRA, Josep: Història de la Garriga. Volum II. Segles XVII-XVIII. Barcelona, 1953 1ª edició. Barcelona, 1980 2ª edició faccímil. 373 pàgines.

MAURÍ SERRA, Josep: Història de la Garriga. Volum III. Segles XVIII-XX. Barcelona, 1954 1ª edició. Barcelona, 1980 2ª edició faccímil. 449 pàgines.

"Fallecimiento del insigne compositor Jose Sancho Marraco". El Vallès núm. 983 25.9.1960. El Vallès núm. 984 2.10.1960.

"La zona del congost, la Garriga y su zona de influencia". Dinamica y perspectiva del Vallès. Caixa d'Estalvis de Sabadell. Sabadell, 1969. 202 pàgines.

I Consejo econòmico sindical del Vallès Oriental (Comarca de Granollers). "Conclusiones Provisionales" 1969.

Consejo econòmico sindical provincial de Barcelona. I consejo Económico Sindical del Vallès Oriental (Comarca de Granollers). "Estructura econòmica y posibilidades de desarrollo de la comarca". Barcelona, 1970.

HERNANDES I OLIVERES, Joan : "Quelcom d'Història sobre els inicis de l'era". Programa de la Festa Major. La Garriga, 1973.

Guia de la Garriga. industrial, comercial, profesional. Sadal. Granollers, 1974. 34 pàgines.

L'Assil Hospital de la Garriga. Programa-memòria. La Garriga, 1975.

BLANCAFORT DE ROSSELLO, Pere: La Garriga, el balneari i jo. Cròniques, personatges, anècdotes. Ariel. Barcelona, 1976. 255 pàgines.

OLIVÉ BULBENA, Lluís: "L'art romànic del Vallès. Sta Maria del Camí (La Garriga)". Butlletí Agrupació Excursionista de Granollers n° 12. Granollers, 1977

PASCUAL GUASH, Ricardo: "Las termas de Can Terrés (La Garriga)". Boletín Informativo del Instituto de Prehistòria y Arqueología de la Diputación Provincial de Barcelona. Barcelona, 1977. 3 pàgines.

PUIGDOMÈNECH I TEY, Francesc: En el cinquantenari del patronat parroquial de la Garriga. La Garriga, 1977. 3 pàgines.

CUSPINERA I FONT, Lluís: La Garriga. Guia Arquitectónica. Obra cultural de la Caixa de Pensions per a la Vellesa i d'Estalvis. Barcelona, 1978. 39 pàgines més un plànol.

ANÓNIM (de Buen i Noguera, Frederic ?): Reculls i Historial. Fundació i Historia de la Societat Coral l'Aliança. La Garriga, 1979. 32 pàgines.

SINDREU I PONS, Carles: "Uns mots de record per en Josep Aymerich". Programa del XXIII Aplec de la Sardana. 25 de juliol de 1979. La Garriga, 1979. 1 pàgina.

BLANCAFORT DE ROSSELLÓ, Manuel: "Adéu, Josep Aymerich". Programa del XXIII Aplec de la Sardana. 25 de juliol de 1979. La Garriga, 1979. 1 pàgina.

SINDREU I PONS, Carles: "Mestre Josep Aymerich. 60 anys de vida artística i musical". Programa del XXIII Aplec de la Sardana. 25 juliol 1979. La Garriga, 1979. 3 pàgines.

SINDREU I PONS, Carles: "Josep Aymerich. Esquema biogràfic". Programa del XXIII Aplec de la Sardana. 25 juliol 1979. La Garriga, 1979. 1 pàgina.

BENZEKRY I FORTUNY, Albert: "L'aplec de Can Terrés". Programa del XXIII Aplec de la Sardana. 25 juliol 1979. La Garriga, 1979. 4 pàgines.

VALLS, Manuel: "Forma i expressió en l'obra de Manuel Blancafort". Programa del Concert-Homenatge a Manuel Blancafort. 5 d'abril de 1980 (hi ha un catàleg d'obres). La Garriga, 1980.

MARÍN, Juan Manuel: Plànol de la Garriga. Ajuntament de la Garriga, 1980, full de 53 x 95 cm. E: 1/5560 i 1/2190.

LLIMARGAS I MARSAL: Jordi; MAS I CASTELLSAGUÉ, Josep: "Una mica d'Història (Barri de Sant Ramon)". Programa d'actes del Centenari de la Festa del Barri de Sant Ramon. La Garriga, 1980. 5 pàgines.

MARTÍ BONET, Josep M; i altres: Càtaleg monumental de l'Arquebisbat de Barcelona. Vallès Oriental. Volum I / 2. Arxius Diocesà de Barcelona. Barcelona 1981. Pàgines 378 a 409.

HERNANDES I OLIVERES, Joan: 60 anys de programes de Festa Major. 1922-1981. Programa de mà. Arxius Saraueta n°1, 1981. 1 pàgina.

GENERA I MONELLS, Margarida: "Can Poi del Bosch. La Garriga (Vallès Oriental)". Les excavacions arqueològiques a Catalunya en els darrers anys.

Generalitat de Catalunya. Barcelona, 1982. 1 pàgina.

LLIMARGAS I MARSAL, Jordi: L'estructura agrària d'una col·lectivitat rural (La Garriga, Vallès Oriental) 1716-1854. Inèdit. 1982.

HERNANDES I OLIVERES, Joan: "La Garriga. Pinzellada històrica". Anella. Circular Trimestral Informativa del Sardanista Vallesà. n° 43. Juliol, 1982. 5 pàgines.

MIRÓ, Eduard: "Sardanes a la Garriga (1923-1981)". Anella. Circular Trimestral Informativa del Sardanista Vallesà. n° 43. Juliol, 1982. 4 pàgines.

COSTA I RIERA, Joan; BONAL, Raimon: La Garriga. Aproximació sociològica. Ajuntament de la Garriga, 1982.

LLADÓ, Fco de B. La reverenda madre Maria Ana Ravell i Barrera, fundadora de las Hermanas Franciscanas a la Inmaculada Concepción. Paz y Bien. Barcelona, 1982. 399 pàgines.

HERNANDES I OLIVERES, Joan i d'altres: La Garriga. 3ª Ronda Vallesana. Ajuntament de Sabadell. Regidoria de Cultura de l'Ajuntament de la Garriga. Sabadell, 1982.

HERNANDES I OLIVERES, Joan: "L'inici del ball de la sardana a la Garriga". Programa del XXVI Aplec de Sardanes. La Garriga, 1982. 2 pàgines.

ARRIZABALAGA, Antoni: Fauna del jaciment romà de Can Terrés. Museu de Granollers. Granollers, 1983.

HERNANDES I OLIVERES, Joan: "El meu Josep Sancho Marraco". Programa del XXVII Aplec de Sardanes. La Garriga, 1983. 2 pàgines.

SUÑOL I GENÍS, Martí: De la Garriga i la seva gent. Col·lecció Temes Locals Catalans, n° 16. Sant Cugat del Vallès, 1983. 147 pàgines.

HERNANDES I OLIVERES, Joan: "La Garriga". Gran geografia de Catalunya. Volum 6. Vallès Oriental i el Maresme. Barcelona, 1984. Pàgines 224 a 233.

**ANALECTA D'HISTÒRIA
GARRIGUENCA**

DIRECTOR

Joan Hernandes i Oliveres

CONSELL DE REDACCIÓ

Jaume Oliver Bruy

Sílvia Vilarrassa i Andreu

Ricard Casadesús i Castro

EDITA

**CENTRE D'ESTUDIS HISTÒRICS
GARRIGUENC**

IMPRESSIÓ

***AQUÍ*, LA GARRIGA**

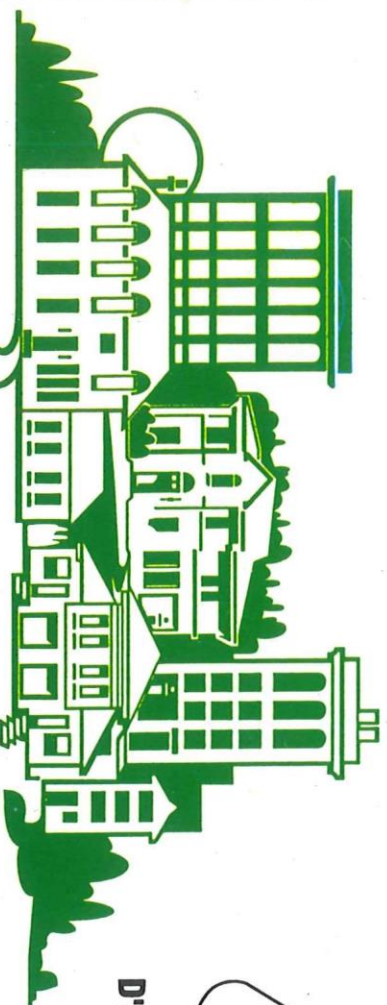
Dipòsit legal: B-31461 - 95
ISSN en tràmit

ANALECTA D'HISTÒRIA GARRIGUENCA,
no es responsabilitza necessàriament de l'opinió
que expressin els articles signats.

"EL PRESTIGI de VIURE al CENTRE de LA GARRIGA"

- PISOS
- APARTAMENTS
- CASES
- LOCALS

**CONSTRUCTORA
VALLES**

D'EDIFICIS I OBRES, S.A.

Carrer Figueras, 36 - 08530 LA GARRIGA Tel. 871 80 50